

IHMISOIKEUSSOPIMUSTEN VALVONTAELINTEN VIIMEISIMMÄT SUOSITUKSET: LAPSET JA NUORET

Koosteessa suositukset on huomioitu vuoden 2023 syksyyn asti. Suositukset on kirjattu suoraan sellaisenaan, ilman analyysiä tai painotuksia. Joitakin alleviivauksia on kuitenkin tehty lukemisen helpottamiseksi. Suositukset ovat alun perin englanniksi, käännökset ovat epävirallisia. Joidenkin komiteoiden suositukset ovat koosteessa englanniksi.

Sisällys

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT	2
YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)	2
YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)	8
YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (ICESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)	11
YK:n Kidutuksen vastainen komitea 2016 (CAT/C/FIN/CO/7)	15
Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23)	17
Lapsen oikeuksien komitea 2023 (CRC/C/FIN/CO/5–6).....	18
YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/52/9)	39
EUROOPAN NEUVOSTO	43
Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT/Inf (2021) 7)	43
Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1)	46
Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolten komitea (GRETA) 2019 (CP(2019)6).....	46
Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (CRI(2019)38)	48
Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9)	48
Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea 2019.....	54
Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta peruskirjasta 2018 (CM/RecChL(2018)5) .	56
Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti (CommDH(2012)27)	56

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
<p>YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)</p>	<p>Women’s rights and gender equality in relation to the coronavirus disease pandemic and recovery efforts</p> <p>9. The Committee takes note of the government research project on the impact of the pandemic on gender equality in the labour market, the economy and in relation to wellbeing and health. The Committee expresses concern, however, at reports that the pandemic resulted in a decrease in employment particularly within female-dominated industries, such as services and tourism.</p> <p>10. The Committee, in line with its guidance note on the obligations of States parties to the Convention in the context of COVID-19, issued on 22 April 2020, recommends that the State party:</p> <p>(b) Ensure the equal participation of women and girls, including disadvantaged and marginalised groups of women, in the State party’s official national recovery programmes and strategies;</p> <p>(c) Ensure that women and girls benefit from stimulus packages, including financial support for unpaid care work, aimed at mitigating the socio-economic impact of the pandemic;</p>	<p>b) Naisten ja tyttöjen osallisuus koronaviruksen toipumishjelmissä ja strategioissa.</p> <p>c) Naiset ja tytöt hyötyvät koronatukipaketeista.</p>
	<p>Visibility of the Convention, the Optional Protocol and the Committee’s general recommendations</p> <p>11. The Committee welcomes the information that the Committee’s concluding observations are directly distributed to the President of the Republic, Parliament, the ministries, the supreme court, the National Human Rights Institution, special ombudsmen, advisory boards, the Association of Finnish Local and Regional Authorities, the Åland Government, churches, religious communities, human rights institutes at universities and numerous civil society organizations. It also notes that the State party has provided capacity building programmes for prosecutors, the police, other law enforcement officers, teachers and military conscripts. It nevertheless regrets the absence of information on the inclusion of specific information on the Convention and the Committee’s views under the Optional Protocol thereto, as well as the Committee’s general recommendations in such</p>	<p>Suosituksen levittäminen, myös naisille ja työlle, jotka eivät puhu kansalliskieliä.</p>

	<p>programmes. The Committee is concerned that the formats in which information related to the Convention is made available may exclude certain groups, such as migrant women who do not speak or read the national languages and may therefore not be aware of their rights under the Convention or the remedies available to them.</p> <p>12. Recalling its previous concluding observations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 9), the Committee recommends that the State party further strengthen its efforts to make widely known and give publicity to the Convention and the Optional Protocol thereto, including through means that will allow access to women and girls who are not conversant in the State party's official languages, as well as to facilitate access to information about the general recommendations and the views and recommendations of the Committee on individual communications and inquiries under the Optional Protocol.</p>	
	<p>Discriminatory gender stereotypes</p> <p>19. The Committee notes that parliament is discussing a government proposal to make committing a crime on a gender-based motive an aggravating circumstance for hate speech offences and other offences.. The Committee nevertheless notes with concern:</p> <p>(c) That media and the advertising sector reportedly convey stereotyped images and messages regarding women, particularly with regard to gender-based violence against women, and there are no self-regulatory instruments.</p> <p>20. Recalling the Committee's previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, para.27) the Committee recommends that that the State party:</p> <p>(c) Further strengthen measures to address gender-related hate speech and the portrayal of stereotyped images regarding women in the media, including by encouraging the media and advertising sectors to institute effective self-regulatory mechanisms to prohibit the use of such hate speech and promote positive and non-stereotypical portrayals of women and girls.</p>	<p>c) Sukupuoleen liittyvä vihapuhe ja stereotyyppisen naiskuvan esittäminen; Median it-sesääntely</p>
	<p>Harmful practices</p> <p>21. The Committee notes the proposed amendment of the Law on verification of gender to remove the requirement of proof of sterilisation for a transsexual person.. It also notes that a working group was established to prepare best practice guidance to help health-care professionals advise parents with intersex children.</p>	<p>a) FGM poistaminen, ml. tietoisuuden lisääminen sen haitallisuudesta.</p> <p>b) Intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeettomat sukuelimiin kohdistuvien kirurgisten toimenpiteiden kriminalisointi.</p>

	<p>The Committee further notes that forced marriage is punishable as human trafficking or as coercion. The Committee notes with concern, however:</p> <p>(a) The absence of legislation specifically criminalizing Female Genital Mutilation and the reported lack of capacity building and awareness raising for public health professionals on FGM;</p> <p>(b) The performance of surgical interventions on intersex children with the aim of “normalising” their genitalia;</p> <p>(d) That forced marriage is not explicitly criminalised in the Criminal Code of Finland and that victims of forced marriage are often not identified as such in Finland, resulting in low prosecution rates.</p> <p>22. Recalling joint general recommendation No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women/general comment No. 18 of the Committee on the Rights of the Child (2019) on harmful practices, and the Committee’s previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, paras.17 and 29), the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Continue and further strengthen efforts to eliminate female genital mutilation, including by raising awareness of its harmful effects for girls and women in the communities that continue to engage in this practice and by specifically criminalizing female genital mutilation;</p> <p>(b) Specifically criminalize surgical interventions on the genitalia of intersex children unless medically necessary;</p> <p>(d) Explicitly criminalise forced marriage in the Criminal Code, ensure that all suspected cases of forced marriage are effectively investigated and that those responsible are prosecuted and adequately punished and that victims receive appropriate care, support and reparations.</p>	<p>d) Pakkoavioliiton nimenomainen kriminalisoiminen rikoslaissa; Tapausten asianmukainen käsittely; uhrien tuki.</p>
	<p>Gender-based violence against women</p> <p>23. The Committee welcomes the reform of legislation governing sexual offences and the establishment of a post of independent rapporteur on violence. It notes the State party’s efforts to prevent gender-based violence against women including through capacity building for the police, the establishment of sexual violence referral centres (SERI) throughout the country and the launch of a national campaign against sexual harassment in 2016. The Committee nevertheless notes with concern:</p>	<p>a) NKV:n vastaisen toiminnan PIO-toimijoiden ja ohjelmien riittävä resurssointi.</p> <p>b) Etusija syytteenpanolle suhteessa sovitteeluun lähisuhte- ja perheväkivaltatapauksissa.</p> <p>c) RL 20 luvun muuttaminen, jotta valtaasemaan perustuvat hyväksikäytöt ja yhdyntä</p>

(a) Reports of an increased number of cases of gender-based violence against women and girls and a high rate of intimate partner violence as well as reports that organisations, mechanisms and action plans that provide support to women and girls victims of violence, such as the Action Plan for the Istanbul Convention, the newly established post of independent rapporteur on violence against women and the Committee for combatting violence against women and domestic violence (NAPE), lack adequate funding;

(c) That only serious abuse of a particular position of power is included in the definition of rape, while other situations of sexual abuse by abuse of power are defined as sexual abuse, which carries a lighter penalty and that sexual intercourse with a minor under the age of 16 is also punished under the offence of sexual abuse;

(d) Underreporting and low prosecution and conviction rates in rape cases;

(e) Reports that prosecutors and law enforcement officers are not systematically trained to address cases of gender-based violence against women, and that such training is often on a voluntary basis and does not cover such specific forms of violence against women and girls, as stalking, forced marriage, FGM, and crimes committed in the name of so-called honour;

(f) The lack of adequate shelters for victims of gender-based violence against women, particularly in the northern region, namely the Sami homeland, and the inaccessibility of most shelters for women with disabilities;

24. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para.19), and recalling its general recommendation No. 35 (2017) on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19, the Committee recommends that the State party:

(a) Effectively implement the Action Plan on the Istanbul Convention and provide the Action Plan as well as the organisations and mechanisms supporting women and girl victims of gender-based violence, such as the Independent rapporteur on violence against women and the Coordination Unit (NAPE), with adequate human, technical and financial resources to allow them to effectively carry out their mandate;

(b) Give priority to prosecution over the use of mediation in cases of intimate partner violence and domestic violence and ensure that referral to mediation does not result in the discontinuation of criminal investigation and prosecution in these cases;

alle suojaikärajan ikäisen kanssa määritellään aina raiskauksiksi.

d) Saavutettavat turvakodit koko maassa.

	<p>(c) Amend Chapter 20 of the Criminal Code, on sexual offences, to ensure that all non-consensual sexual acts involving abuse of power are defined as rape, regardless of whether or not the abuse of power is considered serious, and that all cases of sexual intercourse with a minor under the age of consent are automatically considered and punished under the offence of rape;</p> <p>(d) Provide adequate shelters for victims of gender-based violence in all regions, including the Sami homeland, and ensure that all shelters are accessible for women with disabilities;</p>	
	<p>Trafficking and exploitation of prostitution</p> <p>25. The Committee welcomes the organisation of training courses on trafficking in human beings and takes note of the State party's indication that under the National Action Plan against Trafficking in Human Beings, the application of the provision of the Aliens Law on suspicion of selling sex as grounds for denial of admittance or stay will be reviewed and the need for legislative amendments and to develop practices assessed. The Committee further notes that a government proposal amending the Law on the Reception of Persons Seeking International Protection and on the Identification and Assistance of Victims of Trafficking in Human Beings (388/2015; Reception Law) concerning assistance to victims is expected to be submitted to Parliament at the end of 2022. The Committee is nevertheless concerned:</p> <p>(c) About the lack of information on measures taken by the State party to reduce the demand for prostitution and provide alternative income generating opportunities to women who wish to leave prostitution.</p> <p>(c) Take appropriate legislative and other measures, including awareness raising activities and the criminalisation of the demand for prostitution, based on the results of the survey on the current situation of prostitution in Finland carried out under the Action Plan for Gender Equality (2020–2023), to reduce the demand for prostitution, and put in place programmes to assist women and <u>girls</u> who wish to leave prostitution, including programmes providing alternative income generating opportunities.</p>	<p>c) Prostituutio: toimia vähentääkseen kysyntää; Tukiohjelmia naisille/tytöille, jotka haluavat jättää prostituution.</p>
	<p>Education</p> <p>29. The Committee notes the State party's indication that legislation integrating equality and non-discrimination in the curriculum for early childhood education will enter into force in 2023. It welcomes the State party's efforts to include courses</p>	<p>a) Kiusaamisen vastaiset toimet, mm. toimenpideohjelman täytäntöönpanon seuranta yms.</p>

on non-discrimination, equality and intimate partner violence in military academy curricula. The Committee also welcomes the fact that the Government of Åland supports projects to encourage girls and boys to make non-traditional educational choices. The Committee welcomes the publication in 2021 of the action plan to prevent bullying, violence and harassment in schools and educational institutions and the publication by the Finnish National Agency for Education of a guide on preventing and intervening in sexual harassment cases at schools and educational institutions. The Committee, however, notes with concern:

- (a) The reportedly high incidence of bullying against girls and boys in schools;
- (b) Persistent gender segregation in the education sector and the low number of women and girls choosing non traditional fields of study and career paths;

30. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7 para. 25), and recalling its general recommendation No. 36 (2017) on the right of girls and women to education, the Committee recommends that the State party:

(a) Allocate sufficient resources for and monitor the implementation of the national anti-bullying action plan to provide safe and inclusive educational environments free from discrimination, harassment and gender-based violence, strengthen the role of counsellors in ensuring safe and inclusive educational environments, impose and implement sanctions for bullying, and address intersecting forms of discrimination faced by disadvantaged groups of women and girls in the education system;

(b) Continue to promote women’s and girls’ participation in non-traditional fields of study and career paths, in particular in science, technology, engineering and mathematics (STEM) and information and communication technology (ICT), adopting temporary special measures in this regard, in line with article 4 of the Convention and the Committee’s general recommendation No.25;

b) Tyttöjen osallistuminen ei-perinteisille opiskelu- ja urapoluille.

Health

33. The Committee notes with appreciation that the Parliament has accepted the Government proposal on health and social service reform, which will include improving the availability and accessibility of quality health services provided by skilled health professionals. It also notes with appreciation that the State party has taken measures to address the mental health of young women and girls, including eating orders. The Committee nevertheless notes with concern:

- a) Tyttöjen itsemurhien ydinsyiden tutkiminen puuttuakseen mielenterveysongelmiin.
- b) Aikaisen tunnistamisen ja puuttumisen malli syömishäiriöistä kärsivien kohdalla.

	<p>(a) That despite a decrease in the number of suicides over the last two decades, the suicide rate, including among women, remains higher in the State party than in any other Member State of the European Union and that the mortality rate by suicide of women under the age of 25 has increased in the past ten years;</p> <p>(b) That the number of women and girls suffering from eating disorders remains alarmingly high.</p> <p>34. Recalling its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 29), the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Conduct a comprehensive study to establish the root causes of suicide and take appropriate measures, including early detection programmes, to address mental health issues that lead suicide among women and girls in the State party;</p> <p>(b) Put in place early detection programs and mechanisms for early intervention in cases of women and girls with eating disorders.</p>	
	<p>Marriage and family relations</p> <p>39. The Committee welcomes the information on parental leave reform. It notes with appreciation the State party's indication that a parent's record of domestic violence is taken into consideration when deciding on the custody of children upon divorce. The Committee is concerned that the draft law providing for the annulment of forced marriages may result in children born of such marriages of their inheritance rights. It is further concerned at the lack of statistics on children born in child marriages and forced marriages.</p> <p>40. The Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Allow victims of forced marriage to freely choose between divorce, annulment or dissolution of marriage in accordance with their specific situations and their individual needs and rights and that of their children, particularly with regard to inheritance rights;</p> <p>(b) Compile statistical data on children born in child marriages and forced marriages in order to gain a proper understanding of the situation.</p>	<p>a) Pakkoavioliiton uhreille vapaa valinta avioliiton mitätöinnistä/purkamisesta ja lasten perintäoikeuksista.</p> <p>b) Tiedonkeruu pakko- ja lapsiavioliitossa syntyneistä lapsista.</p>
<p>YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)</p>	<p>Terrorismintorjuntatoimet</p> <p>10. Komitea on huolestunut siitä, että terrorismirikokset on määritelty rikoslaisissa epämääräisesti ja että kyseisistä säännöistä voidaan soveltaa väärin. Komitea panee merkille sopimusvaltion taannoisen päätöksen ja aikomuksen jatkaa</p>	<p>Kansalaisten ja heidän lasten kotiuttaminen aseellisen selkkauksen alueelta lapsen etua kunnioittaen;</p>

	<p>pyrkimyksiään kotiuttaa lapset alueilta, joilla on meneillään aseellisia selkkauksia. Komitea on huolestunut Suomen kansalaisille syntyneistä lapsista, jotka edelleen elävät ankarissa olosuhteissa tällaisilla alueilla, etenkin al-Holin pakolaisleirillä Syyriassa. (2, 9, 12 ja 14 artikla).</p> <p>11. Sopimusvaltion tulisi</p> <p>(a) varmistaa, että sen lainsäädäntö terrorismin torjunnasta on erityisesti siinä säädettyjen määritelmien sekä toimivaltuuksien ja näiden käytön rajojen osalta yleissopimuksen sekä laillisuus-, oikeusvarmuus-, ennakoitavuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaista ja että terroriteoista tai niihin liittyvistä rikoksista epäillyille tai syytetyille annetaan sekä lainsäädännössä että käytännössä kaikki oikeudelliset takeet yleissopimuksen mukaisesti;</p> <p>(b) tehostaa pyrkimyksiään kotiuttaa kaikki tällä hetkellä aseellisten selkkausten alueilla olevat Suomen kansalaiset ja heidän lapsensa noudattaen selkeää ja oikeudenmukaista menettelyä, jossa kunnioitetaan lapsen edun periaatetta, ja antaa heille kotiuttamisen jälkeen asianmukaiset mahdollisuudet saada kuntoutuspalveluja ja hoitoa.</p>	<p>Määritelmien ja toimivaltuuksien rajat terrorismin torjunnassa sekä syytettyjen oikeudelliset takeet.</p>
	<p>Seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja intersukupuolisuus</p> <p>20. Komitea on huolestunut seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvasta sosiaalisesta leimaamisesta, syrjinnästä ja väkivallasta. Komitea panee merkille meneillään olevan translain muuttamisen, mutta on huolestunut siitä, että sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen kestää kauan ja siihen vaaditaan sterilisaatio ja diagnoosi transsukupuolisuudesta, joka on määritelty mielenterveyden häiriöksi. Komitea on huolestunut myös siitä, että näihin toimenpiteisiin suostuneiden <u>transsukupuolisten lasten</u> voi olla mahdotonta saada sukupuolensa vahvistetuksi oikeudellisesti. Lisäksi komiteaa huolestuttaa se, että <u>intersukupuolisille lapsille</u> tehdään edelleen peruuttamattomia ja kajoavia lääketieteellisiä toimenpiteitä. Komitea panee huolestuneena merkille, että nämä toimenpiteet usein perustuvat stereotyyppiseen näkemykseen sukupuolirooleista ja että ne usein suoritetaan ennen kuin lapset saavuttavat iän, jossa he voivat antaa täyden, vapaan ja tietoon perustuvan suostumuksensa (3, 7, 9, 17, 24 ja 26 artikla).</p> <p>21. Sopimusvaltion tulisi ryhtyä lainsäädäntö- ja muihin toimiin tarkoituksena</p> <p>(a) tehostaa pyrkimyksiään poistaa kaikenlainen seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä ja väkivalta sekä</p>	<p>Sukupuolen vahvistamisprosessin yksinkertaisuus ja esteettömyys;</p> <p>Intersukupuolisten lääketieteellisesti tarpeettomat ilman lapsen suostumusta suoritettavat sukuelinkirurgiset toimenpiteet;</p> <p>Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä ja väkivalta.</p>

	<p>sosiaalinen leimaaminen ja saattaa näiden tekojen uhrien käytettäväksi tehokkaat oikeuskeinot;</p> <p>(b) luoda yksinkertainen ja esteetön yleissopimuksen mukainen hallinnollinen menettely henkilö- ja perheoikeudellisen aseman muuttamiseksi sukupuoli-identiteetin perusteella;</p> <p>(c) estää tehokkaasti tekemästä peruuttamattomia lääketieteellisiä toimenpiteitä, erityisesti leikkauksia, intersukupuolisille <u>lapsille</u>, jotka eivät vielä pysty antamaan täyttä, vapaata ja tietoon perustuvaa suostumustaan, jolleivät nämä menettelyt ole lääketieteellisesti ehdottoman välttämättömiä, ja varmistaa, että tällaisten toimenpiteiden uhreilla on käytettävissään tehokkaat oikeuskeinot.</p>	
	<p>Yksilön vapaus ja turvallisuus</p> <p>28. Komitea panee merkille, että sopimusvaltiossa on vain vähän alle 18-vuotiaita vankeja ja että sopimusvaltio suunnittelee perustavansa useisiin vankiloihin erilliset osastot näille vangeille. Komitea ilmaisee kuitenkin uudelleen aiemman huolensa siitä, ettei alle 18-vuotiaita vankeja vielä eroteta aikuisvangeista ja että nuoret ovat tällöin haavoittuvaisia väkivallalle ja seksuaaliselle hyväksikäytölle (10 artikla).</p> <p>29. Yleissopimuksen 10 artiklan 2 kappaleen b kohtaa ja 3 kappaletta koskevasta varaumastaan huolimatta sopimusvaltion tulisi yleisesti varmistaa, että alle 18-vuotiaat vangit erotetaan aikuisvangeista.</p>	<p>Lapsivangit erotettava aikuisvangeista varaumasta huolimatta.</p>
	<p>Ulkomaalaisten kohtelu, mukaan lukien turvapaikanhakijat ja kansalaisuudettomat</p> <p>32. Komitea pitää myönteisinä sopimusvaltion pyrkimyksiä parantaa maahan saapuneiden lasten tilannetta ja kansainvälistä suojelua nauttivien mahdollisuutta saada henkilöllisyysasiakirjoja sekä myös säädösehdotusta, jonka tarkoituksena on mahdollistaa oikeudellisen neuvonnan saanti turvapaikkahaastattelujen aikana. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että oikeutta esittää uusia tietoja turvapaikan uusintahakemuksissa rajoitetaan ja että perheenyhdistämiselle on esteitä, kuten toimeentuloedellytys. Komitea panee merkille, että sopimusvaltio on ottanut käyttöön säilöönnoton vaihtoehtoja, kuten asumisvelvollisuuden, mutta on huolestunut näihin vaihtoehtoihin toimenpiteisiin liittyvistä rajoittavista ilmoittautumisvelvollisuuksista ja riittämättömästä tiedonkeruusta säilöönnoton ja sen vaihtoehtojen osalta. Komitea panee merkille, että alle 15-vuotiaiden ilman</p>	<p>a) Ilman huoltajaa saapuneiden lasten oikeudet;</p> <p>b) Turvapaikanhakijoiden oikeusapu;</p> <p>c) Palauttamiskiellon periaate huomioitava turvapaikkaprosessissä;</p> <p>d) Perheenyhdistämisen esteet;</p> <p>e) Turvapaikanhakijoiden säilöönnotto; Lasten säilöönnoton kieltäminen</p> <p>f) Kansalaisuudettomien suojelu</p>

huoltajaa maahan saapuneiden turvapaikanhakijoiden säilöönnotto on kielletty lailla ja että 15–17-vuotiaita ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia ei saa ottaa säilöön turvapaikkaprosessin aikana. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että lasten säilöönnotto on edelleenkin mahdollista silloin, kun lapsi on jo saanut täytäntöönpanokelpoisen kielteisen turvapaikkapäätöksen ja kun muut vähemmän rajoittavat varotoimet ovat riittämättömiä. Komitea kiittää sitä, että Suomessa syntyneille lapsille myönnetään kansalaisuus ilman eri toimenpiteitä, jos he muutoin jäisivät kansalaisuudettomiksi, mutta on kuitenkin huolestunut kansalaisuudettomien määrästä sopimusvaltiossa (2, 6, 7 ja 13 artikla).

33. Sopimusvaltion tulisi

(a) jouduttaa pyrkimyksiään vahvistaa maahan tulleiden, etenkin ilman huoltajaa saapuneiden, lasten oikeuksia ottaen huomioon, että lasten etua on kunnioitettava;

(b) jatkaa pyrkimyksiään mahdollistaa turvapaikanhakijoille hyvälaatuisten oikeusapupalvelujen saanti koko turvapaikkaprosessin ajan;

(c) varmistaa, että rajoitukset, jotka estävät uusien tietojen esittämisen turvapaikan uusintahakemuksissa, eivät loukkaa palauttamiskiellon periaatetta;

(d) arvioida uudelleen perheenyhdistämismenettelynsä, muun muassa poistaakseen perheenyhdistämisen esteet, kuten toimeentuloedellytyksen;

(e) lisätä säilöönnoton vaihtoehtojen käyttöä, käyttää turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten säilöönnottoa vasta viimesijaisena keinona ja harkita kieltävänsä yleisesti lasten säilöönnoton maahanmuuton yhteydessä. Sopimusvaltion olisi myös parannettava säilöönnoton ja sen vaihtoehtojen käyttöä koskevien tietojen keruuta;

(f) vahvistaa kansalaisuudettomien suojelua muun muassa ottamalla käyttöön kansalaisuudettomuuden määrittämiseen tarkoitettua tehokkaan menettelyn, jossa noudatetaan tarkoin määrättyjä menettelynäkökohtia ja -takteja.

YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja siviilisyksien oikeuksien komitea

Miesten ja naisten yhtäläiset oikeudet

18. Komitea on huolestunut työmarkkinoiden ja koulutusvalintojen eriytymisestä sukupuolen mukaan. Komitea panee merkille, että perheen hoivavastuun kantajat kuuluvat sopimusvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, mutta on huolestunut siitä,

Väliaikaiset erityistoimet sukupuolten edustuksen tasaamiseen koulutus- ja ammattialoilla.

<p>(ICESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)</p>	<p>että naiset kantavat edelleen päävastuun palkattomasta hoivatyöstä perheessä ja että miehet käyttävät edelleen vain vähän vanhempainvapaita (3 artikla).</p> <p>19. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio myöntää asianmukaiset resurssit, jotta voidaan panna täytäntöön ne suositukset, jotka annettiin tutkimushankkeessa Purkutalkoot: Nuorten koulutusvalintojen taustat ja keinot koulutus- ja ammattialojen sukupuolisegregaation lieventämiseksi (2017–2019). Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio paitsi toteuttaa ”segregaation strategisen lieventämisen” hankkeen ja muut samapalkkaisuusohjelmassa 2020–2023 suunnitellut hankkeet myös</p> <p>a) ryhtyy väliaikaisiin erityistoimiin lisätäkseen aliedustetun sukupuolen edustusta niillä koulutus- ja ammattialoilla, joilla jompikumpi sukupuoli on aliedustettuna;</p>	
	<p>Lasten ja perheen suojele</p> <p>32. Komitea on huolestunut tiedoista, joiden mukaan lapsia sijoitetaan aiempaa useammin sijaishuoltoon eikä paperittomien siirtolaisten lapsia ja ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia auteta riittävästi (10 artikla).</p> <p>33. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio pyrkii ensisijaisesti pitämään lapset huollettavana omassa perheessään tai palauttamaan heidät sinne sekä varmistamaan perheille mahdollisuuden saada erityyppistä tukea lasten huoltamiseen. Tältä osin komitea suosittelee, että sopimusvaltio lisää ennalta ehkäisevien sosiaalihuoltopalvelujen valmiuksia, puuttuu havaittuun pulaan pätevistä henkilöstöstä ja varmistaa, että luvattomien maahanmuuttajien lapset ja ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset saavat tosiasiallisesti sosiaalihuoltopalveluja.</p>	<p>Lapset ensisijaisesti omassa perheessä; Ennaltaehkäisevät palvelut; resurssien riittävyys; luvattomien maahanmuuttajien lasten pääsy sote-palveluihin.</p>
	<p>Köyhyys</p> <p>36. Komitea panee merkille sopimusvaltion toteuttamat toimet, joilla lievennetään covid-19 -pandemian vaikutuksia väestöön, mutta on huolestunut siitä, että tehdyt sosiaaliturvaetuuksien leikkaukset ja covid-19 -kriisi ovat altistaneet aiempaa useammat kotitaloudet, etenkin lapsiperheet, köyhyydelle tai syrjäytymiselle ja että vuosien 2015–2019 hallituskauden aikaiset julkisen talouden säästötoimet vaikuttivat tulojen uudelleenjakoon sopimusvaltiossa (11 ja 10 artikla).</p> <p>37. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio seuraa, miten sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukset ja lapsiperheiden palvelujen parantamiseksi ja</p>	<p>SOTE-uudistusten ja lapsiperheiden palvelujen parantamishelmien vaikutus köyhyyden ja eriarvoisuuden vähenemiseen.</p>

	<p>heidän toimeentulonsa turvaamiseksi toteutettavat ohjelmat vaikuttavat köyhyyden ja eriarvoisuuden vähenemiseen.</p>	
	<p>Mielenterveyshuolto</p> <p>43. Komitea panee huolestuneena merkille mielenterveyden hoitovajeen sopimusvaltiossa. Vaje johtuu muun muassa palvelujen epätasaisesta maantieteellisestä jakautumisesta ja siitä, etteivät muita heikommassa asemassa olevat ryhmät saa yhdenvertaisesti asianmukaista hoitoa ja hoivaa (12 artikla).</p> <p>44. Komitea suosittelee, että mielenterveyslain ja päihdehuoltolain uudistamisen sekä vuosien 2020–2030 kansallisen mielenterveysstrategian ja muiden alaan liittyvien strategioiden täytäntöönpanon perustana pidetään oikeutta terveyteen. Siksi komitea pyytää sopimusvaltiota</p> <p>a) parantamaan mielenterveyshuollon, etenkin avohuollon, saatavuutta alipalveluilla alueilla ja alipalveluissa paikoissa, kuten <u>kouluissa</u> ja vankiloissa;</p> <p>b) tehostamaan ennaltaehkäiseviä ja varhaisvaiheen palveluja;</p> <p>c) parantamaan kohtuuhintaisen mielenterveyshuollon saatavuutta.</p> <p>45. Komitea suosittelee myös, että mielenterveysstrategiaan sisällytetään toimenpiteitä, jotka on kohdennettu sellaisille ryhmille kuin <u>lapsille</u> ja nuorille, turvapaikanhakijoille ja pakolaisille, pienituloisille kotitalouksille ja vankilasta vapautuneille ja joilla puututaan niihin esteisiin, joita he kohtaavat asianmukaisten palvelujen saannissa.</p>	<p>Mielenterveys- ja päihdehuoltolainsäädännön uudistamisen perustana oltava oikeus terveyteen:</p> <p>a) Mielenterveyshuollon saatavuuden parantaminen.</p> <p>b) Ennalta ehkäisevät palvelut ja varhainen tuki.</p> <p>c) Kohtuuhintainen mielenterveyshuolto;</p> <p>Mielenterveyspalveluiden kohdennetut toimenpiteet heikommassa asemassa oleville ryhmille.</p>
	<p>Oikeus koulutukseen</p> <p>46. Komitea panee huolestuneena merkille kouluterveyskyselyn tulokset, joissa korostuu, että maahanmuuttajataustaisten, vammaisten ja sijaishuollossa olevien oppilaiden sekä lesbo-, homo-, biseksuaali-, transsukupuolisten ja intersukupuolisten oppilaiden oppimistulokset ovat muita heikommalla ja heitä kiusataan koulussa. Komitea on huolestunut myös siitä, että romanioppilaisiin suhtaudutaan koulussa edelleen syrjivästi, he keskeyttävät koulunkäynnin muita useammin ja heitä opetetaan tosiasiallisesti usein eri luokissa kuin muita, vaikka sopimusvaltio onkin omaksunut inklusion periaatteen koulutusjärjestelmässään (13 ja 14 artikla).</p> <p>47. Komitea muistuttaa, että kiusaaminen ja syrjintä estävät nauttimasta oikeutta koulutukseen ja suosittelee, että sopimusvaltio sisällyttää koulujen</p>	<p>Täytäntöön pantava toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa;</p> <p>Lasten oikeus inklusiiviseen opetukseen;</p> <p>Koulunkäynnin keskeyttämisen sosioekonomiset juurisyyt.</p>

opetussuunnitelmiin ymmärtäväsyyden ja suvaitsevuuden edistämisen sekä syrjintäkiellon ja antaa opetushenkilöstölle tarvittavaa koulutusta näistä aiheista, mukaan lukien yhdenvertaisuuslain ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain säännökset. Komitea suosittelee myös, että kun sopimusvaltio panee täytäntöön toimenpideohjelman kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, se seuraa toimenpideohjelman vaikuttavuutta. Lisäksi komitea toistaa aiemman suosituksensa vaatien sopimusvaltiota varmistamaan kaikkien lasten, myös maahanmuuttajataustaisten ja romanilasten, yhdenvertaiset mahdollisuudet saada inklusiivista opetusta. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio puuttuu koulunkäynnin keskeyttämisen sosioekonomisiin juurisyihin ja varmistaa, että kaikkien koulutustasojen opetusjärjestelmät vastaavat erilaisista sosiaalisista ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden tarpeita.

Kielelliset oikeudet

48. Komitea panee merkille, että saamen kieltä on alettu opettaa etäopetuksena, mutta on huolestunut siitä, ettei saamen kielten opetusta ja saamenkielistä opetusta edelleenkään anneta riittävästi, varsinkaan saamelaisalueen ulkopuolella. Komiteaa huolestuttaa myös se, ettei saamen kielilailla säädetty saamelaisalueen oikeus saada palveluja omilla kielillään aina toteudu (13–15 artikla).

49. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio tunnustaa saamen kielten opetuksen ja saamenkielisen opetuksen oikeudeksi. Tältä osin komitea suosittelee, että kun sopimusvaltio panee täytäntöön uudistettua kansalliskielistrategiaa ja kielipoliittista ohjelmaa, se parantaa saamen kielten opetuksen ja saamenkielisen opetuksen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua a) osoittamalla nykyistä enemmän resursseja opetusmateriaalin kehittämiseen, b) kouluttamalla lisää saamen kieltä taitavia opettajia, ja c) laajentamalla nykyisten, myös etäopetuksena toteutettavien, saamen kielten kursien saavutettavuutta saamelaisalueen ulkopuolella. Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa, että sosiaali- ja terveysalan toimijat, myös yksityiset ja saamelaisalueen ulkopuoliset toimijat, noudattavat saamen kielilakiin perustuvaa velvoitetta taata palvelujen tarjoaminen saamen kielillä.

Saamenkielen ja saamenkielinen opetus tunnustettava oikeutena;
Parannettava opetuksen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua;
Varmistaa, että sote-alan toimijat tarjoavat palveluja saamen kielellä.

<p>YK:n Kidutuksen vastainen komitea 2016 (CAT/C/FIN/CO/7)</p>	<p>Nuorena rikoksen tehneiden vankeus</p> <p>18. Komitea ottaa huomioon sen, että nuorena rikoksen tehneiden alhainen määrä hankaloittaa erillisten vankilatilojen rakentamista tähän tarkoitukseen. Komitea on kuitenkin huolissaan siitä, että vankiloissa alaikäisiä pidetään yhdessä aikuisten vankien kanssa (2, 11 ja 16 artikla).</p> <p>19. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy toimenpiteisiin erottaakseen nuorena rikoksen tehneet aikuisista kaikissa vankiloissa ja ottaa tällöin huomioon heidän etunsa Yhdistyneiden kansakuntien nuoriso-oikeudesta annettujen vähimmäissäännösten mukaisesti ("Beijingin säännöt") ja vapautensa menettäneiden nuorten suojelemisesta annettujen Yhdistyneiden kansakuntien sääntöjen mukaisesti.</p>	<p>Alaikäisten vankien eristäminen ja suojeleminen aikuisilta vangeilta.</p>
	<p>Sähkökäyttöisten ampuma-aseiden (etälamauttimien) ja muiden joukkojenhallinta-aseiden käyttö</p> <p>26. Komitea on huolissaan tiedoista, joiden mukaan poliisit ovat useissa tapauksissa käyttäneet sähkökäyttöisiä ampuma-aseita (etälamauttimia) suljetuissa ympäristöissä, kuten poliisilaitoksissa. Se on myös huolissaan FN303-paineilma-aseiden käytöstä mielenosoituksissa, sillä nämä voivat aiheuttaa vakavia loukkaantumisia (11 ja 16 artikla).</p> <p>27. Sopimusvaltion tulisi varmistaa, että sähkökäyttöisiä ampuma-aseita käytetään tappavien aseiden asemesta ainoastaan äärimmäisissä ja rajoituksissa tilanteissa, joissa on todellinen ja välitön hengenvaara tai vakavan loukkaantumisen vaara, ja että niitä käytetään ainoastaan koulutettu lainkäyttöhenkilöstö. Sopimusvaltion tulisi tarkistaa tällaisten aseiden käyttöä koskevia määräyksiään luodakseen korkean kynnyksen niiden käytölle ja kieltää nimenomaisesti niiden käyttö lapsiin ja raskaana oleviin naisiin. Komitea katsoo, että sähkökäyttöisiin ampuma-aseisiin tulisi soveltaa välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatteita eivätkä ne saisi kuulua henkilöstön varustukseen vankiloissa tai missään muissa paikoissa, joissa vapautensa menettäneitä henkilöitä pidetään. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa tiukemmat ohjeet ja asianmukaista koulutusta lainkäyttöhenkilöstölle, jolla on lupa käyttää sähkökäyttöisiä ampuma-aseita, ja seuraa ja valvoo niiden käyttöä tiukasti asettamalla kirjaamis-, ilmoittamis- ja tarkistusmenettelyn pakolliseksi jokaisen käytön osalta. Tiukkoja ohjeita ja asianmukaista koulutusta tulisi soveltaa myös FN303-paineilma-aseiden käyttöön.</p>	<p>Kielto käyttää etälamautinta lapsiin.</p>

Naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta

28. Komitea on huolissaan naisiin kohdistuvan väkivallan, myös perheväkivallan ja seksuaalisen väkivallan, yleisyydestä sopimusvaltiossa, tapausten ilmoittamatta jättämisestä ja väkivallan torjuntaan osoitettujen varojen puutteesta. Se on huolissaan myös siitä, että raiskaus luokitellaan edelleen fyysisen väkivallan asteen mukaan eikä suostumuksen puuttumisen mukaan, että uhreille ei tietojen mukaan tarjota riittävää tukea, kuten erityispalveluja, sekä siitä, ettei väkivallan uhreille ja heidän lapsilleen ole tarpeeksi turvakotipaikkoja. Komitea on lisäksi huolissaan siitä, että pakkoavioliitto ei sisälly rikoslakiin omana erillisenä rikoksestaan (2, 12-14 ja 16 artikla).

29. Sopimusvaltion tulisi

a) laatia uusi naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen kansallinen toimintasuunnitelma, varmistaa sille riittävä rahoitus ja panna tehokkaasti täytäntöön naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimus) keskeiset määräykset;

b) perustaa tehokas ja riippumaton valitusjärjestelmä perheväkivallan uhreille;

c) varmistaa, että poliisi kirjaa kaikki perheväkivaltaa, myös seksuaalista väkivaltaa ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, koskevat väitteet, että ne tutkitaan viipymättä puolueettomasti ja tehokkaasti ja että tekijät asetetaan syytteeseen ja heitä rangaistaan;

d) varmistaa, että perheväkivallan uhrit hyötyvät suojelutoimenpiteistä, kuten lähestymiskielloista, ja että heillä on pääsy terveydenhuolto- ja oikeuspalveluihin, mukaan lukien neuvontaan sekä hyvitykseen, ml. kuntoutukseen;

e) muuttaa raiskauksen määritelmää kansallisessa lainsäädännössä siten, että se sisältää suostumuksen puuttumisen, lisätä raiskauskriisikeskusten määrää ja varmistaa korkeampi ilmoittamisaste sekä vahvistaa seksuaalisen väkivallan uhrien tukipalveluja ja kehittää matalan kynnyksen palveluverkosto, joka tarjoaa myös pitkäaikaista tukea;

f) järjestää koko maahan uhreja ja heidän lapsiaan, myös kunniaväkivallan uhreja ja heidän lapsiaan, varten turvalliset turvakotipaikat ja niille riittävä rahoitus;

a) Toimintasuunnitelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi; riittävä rahoitus Istanbulin sop. täytäntöönpanoon;

b) Valitusmekanismi perheväkivallan uhreille;

c) Perheväkivaltatapausten, ml. seksuaalinen ja lapsiin kohdistuva väkivalta, rekisteröinti, tutkinta ja syyttäminen

d) Perheväkivallan uhrien suojele, lähestymiskiellot, terveys-, oikeusapu- ja terapia-palvelut

e) raiskaustukikeskusten lisääminen, tukipalveluiden vahvistaminen

f) Turvakodit uhreille ja heidän lapsilleen

	<p>g) järjestää poliiseille ja muille lainkäyttöviranomaisille, sosiaalityöntekijöille, tuomareille ja syyttäjille pakollista koulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan kriminalisoivasta lainsäädännöstä ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrien, myös lapsiuhrien, haavoittuvuudesta;</p> <p>h) sisällyttää pakkoavioliitto omaksi erilliseksi rikokseksi rikoslakiin.</p>	
<p>Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23)</p>	<p>Saamen kielet</p> <p>18. Komitea panee merkille, että Suomessa 75 % alle 11-vuotiaista saamelaislapsista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Komiteaa huolestuttaa se, että määrärahojen lisäämisestä huolimatta päteviä saamen kielten opettajia on vieläkin liian vähän. Lisäksi komitea panee merkille, että sopimusvaltio on ehdottanut saamen kielilain (1086/2003) muuttamista. Komitean tietoon on huolestuttavasti tullut, että saamenkielisiä sosiaali- ja terveystalvetauja on edelleen saatavilla liian vähän, vaikka sopimusvaltio on pyrkinyt vahvistamaan saamen kielten ja kulttuurin osaamista sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön keskuudessa (5 artikla).</p> <p>19. Komitea kannustaa sopimusvaltiota jatkamaan pyrkimyksiä saamen kielten elvyttämiseksi myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio varmistaa terveys- ja mielenterveyspalvelujen sekä sosiaalipalvelujen riittävän tarjonnan saamen kielillä.</p>	<p>Saamen kielen elvytys kotiseutualueen ulkopuolella;</p> <p>Saamenkieliset terveys-, mielenterveys- ja sosiaalipalvelut</p>
	<p>Ulkomaalaistaustaisiksi oletettujen lasten kiusaaminen</p> <p>22. Komitea kiittää sopimusvaltiota koulukiusaamisen vastaisen toimintaohjelman laadinnasta ja toteuttamisesta. Vaikka komitea paneekin merkille Suomen valtuuskunnan todenneen, että koulukiusaamisen torjunnassa on edistytty, komiteaa huolestuttaa se, ettei kiusaaminen sopimusvaltion raportista ilmenevien tietojen mukaan ole vähentynyt (2 ja 5 artikla).</p> <p>23. Yleissopimuksen 5 artiklaa koskevan yleissuosituksensa nro 20 (1996) mukaisesti komitea suosittelee, että yhdenvertaisten ja osallistavien koulutusmahdollisuuksien varmistamiseksi kaikille lapsille sopimusvaltio tehostaa toimiaan, joilla se edistää suvaitsevuuutta, monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta koulujen opetussuunnitelmien perusteissa kannustaakseen tehokkaaseen monikulttuuriseen oppimisympäristöön.</p>	<p>Yhdenvertaiset ja osallistavat koulutusmahdollisuudet; suvaitsevuu den, monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen kouluissa.</p>

**Lapsen oikeuksien
komitea 2023
(CRC/C/FIN/CO/5–6)**

III. Keskeiset huolenaiheet ja suositukset

5. Komitea muistuttaa sopimusvaltiota kaikkien yleissopimuksella turvattujen oikeuksien jakamattomuudesta ja keskinäisestä riippuvuudesta ja korostaa, että kaikki näissä loppupäätelmissä annetut suositukset ovat tärkeitä. Komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota suosituksiin seuraavista asioista, joiden osalta on ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin: yhdenvertaisuus (16. kohta), lapsiin kohdistuva väkivalta, mukaan lukien seksuaalinen riisto ja hyväksikäyttö (23. kohta), perheestään erillään elävät lapset (27. kohta), vammaiset lapset (30. kohta), turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapset (39. kohta) sekä lapsia koskeva lainkäyttö (41. kohta).

6. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa koko kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanoprosessin ajan, että lapsen oikeudet toteutuvat lapsen oikeuksista tehdyn yleissopimuksen, lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan sekä lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan mukaisesti. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa lasten tarkoituksenmukaisen osallistumisen sen politiikkojen ja niiden ohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen, joiden avulla kaikki 17 kestävä kehityksen tavoitetta pyritään saavuttamaan lasten osalta.

Varmistaa lapsen oikeuksien toteutuminen kestävä kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman täytäntöönpanoprosessissa.

**A. Yleiset täytäntöönpanotoimenpiteet (4,42 artikla ja 44 artiklan 6 kappale)
Lainsäädäntö**

7. Komitea pitää myönteisinä hyvinvointialueita koskevia oikeudellisia uudistuksia ja hallituksen esitystä (HE 144/2022 vp) lapsiin kohdistuneiden rikosten käsittelyn jouduttamisesta. Komitea suosittelee kuitenkin, että sopimusvaltio

- a) harkitsee yleissopimuksen sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön;
- b) ryhtyy toimenpiteisiin vahvistaakseen lapsen oikeuksia koskevaa vaikutusarviointia lainsäädäntöprosessissa;
- c) uudistaa saamelaisiin liittyvää lainsäädäntöä, erityisesti saamelaislasten kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien osalta.

a) Sisällyttää yleissopimus kansalliseen lainsäädäntöön.

b) Vahvistaa lapsen oikeuksia koskevaa vaikutusarviointia lainsäädäntöprosessissa.

c) Uudistaa saamelaislapsiin liittyvää lainsäädäntöä.

	<p>Koordinointi</p> <p>8. Komitea pitää myönteisenä, että sopimusvaltio on laatinut pysyvän kansallisen lapsistrategian, joka sisältää kansallisen tason koordinointitehtävän. Komitea suosittelee, että kyseinen uusi koordinointielin veloitetaan varmistamaan yleissopimuksen täytäntöönpanon tehokas koordinointi valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti sekä eri aloilla, kuten koulutuksen, terveyden, sosiaalipalvelujen ja lapsia koskevan lainkäytön alalla.</p>	<p>Velvoittaa lapsistrategian koordinointielin varmistamaan yleissopimuksen täytäntöönpano.</p>
	<p>Resurssien kohdentaminen</p> <p>9. Komitea palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 19 (2016) julkisesta budjetoinnista lasten oikeuksien toteuttamiseksi ja suosittelee, että sopimusvaltio sisällyttää lapsen oikeuksiin perustuvan lähestymistavan valtion budjetointiprosessiin ja</p> <p>a) toteuttaa järjestelmän, jonka avulla seurataan lapsille suunnattujen resurssien kohdentamista, käyttöä ja valvontaa kaikkialla sopimusvaltiossa, mukaan lukien hyvinvointialueet ja kunnat, ja arvioi kaikilla aloilla, miten tehdyt investoinnit palvelevat lapsen etua;</p> <p>b) määrittelee budjettipolitiikan, joka koskee heikossa tai haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, kuten vammaisia, vähemmistöryhmiin kuuluvia ja köyhyydessä eläviä lapsia sekä turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsia;</p> <p>c) vahvistaa valtakunnan ja kuntien tasolla läpinäkyvät ja osallistavat budjetointiprosessit, joihin kansalaisyhteiskunta, suuri yleisö ja lapset voivat tehokkaasti osallistua.</p>	<p>a) Luoda järjestelmä lapsille suunnattujen resurssien kohdentamisen seuraamiseksi.</p> <p>b) Määritellä budjettipolitiikka, joka koskee heikossa tai haavoittuvassa asemassa olevia lapsia.</p> <p>c) Vahvistaa läpinäkyvyyttä ja osallistavia budjetointiprosesseja.</p>
	<p>Tiedonkeruu</p> <p>10. Komitea pitää myönteisenä niiden indikaattorien kehittämistä, joiden avulla arvioidaan, mihin suuntaan lapsen oikeuksien toteutuminen etenee. Komitea palauttaa kuitenkin mieliin aiemmat suosituksensa ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) vahvistaa edelleen tiedonkeruujärjestelmänsä kaikki yleissopimuksen osa-alueet käsittävien laadullisten ja määrällisten indikaattorien osalta;</p> <p>b) varmistaa lasten tilanteen tarkastelua helpottaakseen, että tiedot eritellään myös lasten vammaisuuden, maahanmuuttaja-aseman, sosiaalis-taloudellisen taustan, vähemmistöön (esim. romaneihin) tai alkuperäiskansaan</p>	<p>a) Vahvistaa tiedonkeruujärjestelmää.</p> <p>b) Varmistaa tietojen erittely monella perusteella.</p> <p>c) Varmistaa tietojen tehokas koordinointi ja jakaminen asianomaisten kesken.</p>

	<p>(saamelaisiin) kuulumisen ja haavoittuvan aseman, kuten vanhempien van- kilassaolon, väkivaltaisten olosuhteiden tai sijaishuollossa olon, mukaan;</p> <p>c) varmistaa tietojen tehokkaan koordinoinnin ja jakamisen asianomaisten ministeriöiden ja yhteisöjen kesken sekä tietojen käyttämisen lapsen oi- keuksia koskevien politiikkojen ja hankkeiden muodostamiseen, valvontaan ja arviointiin.</p>	
	<p>Riippumaton valvonta</p> <p>11. Komitea panee merkille, että lapsiasiavaltuutetun resursseja on vahvistettu, mutta suosittelee aiemmasta suosituksesta muistuttaen, että sopimusvaltio</p> <p>a) myöntää riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit mahdollistaakseen yleissopimuksen täytäntöönpanon edistymisen säännöllisen valvonnan ja arvioinnin;</p> <p>b) vahvistaa edelleen lapsiasiavaltuutetun riippumattomuutta muun muassa varmistamalla, ettei tulosjohtamisen järjestelmä vaaranna toiminnan riippumattomuutta ja että kaikista hallituksen antamista toimeksiannoista sovitaan neuvotellen;</p> <p>c) vahvistaa lapsille suunnattua tiedottamista varmistaakseen, että kaikki lapset ovat tietoisia oikeudestaan tehdä kanteluja eri kantelumenettelyjä noudattaen, mukaan lukien eduskunnan oikeusasiamiehelle, ja että he saavat tähän tarvittavan tuen, sekä varmistaa, että kaikki tehdyt kantelut tutkitaan ja käsitellään lapsiystävällisellä tavalla;</p> <p>d) lisää lasten ja vanhempien tietoisuutta valitusmenettelystä tehdystä yleissopimuksen valinnaisesta pöytäkirjasta.</p>	<p>a) Varmistaa riittävät resurssit yleissopi- muksen täytäntöönpanon valvontaan ja ar- viointiin.</p> <p>b) Vahvistaa lapsiasiavaltuutetun riippumat- tomuutta.</p> <p>c) Vahvistaa lapsille suunnattua tiedotta- mista.</p> <p>d) Lisätä lasten ja vanhempien tietoisuutta valitusmenettelystä tehdystä yleissopimuk- sen valinnaisesta pöytäkirjasta.</p>
	<p>Aineiston jakaminen, tiedottaminen ja koulutus</p> <p>12. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) jatkaa tiedottamista lapsen oikeuksista sekä suuren yleisön että amat- tihenkilöstön keskuudessa, muun muassa jakamalla lapsiystävällistä ope- tusmateriaalia, ja edistää lasten aktiivista osallistamista kansalaisyhteis- kuntaan, muun muassa laajoihin hankkeisiin;</p> <p>b) varmistaa, että kaikille lasten hyväksi ja lasten parissa työskenteleville ammattihenkilöille annetaan jatkuvasti ja järjestelmällisesti koulutusta</p>	<p>a) Tiedottaa lapsen oikeuksista suuren ylei- sön ja ammattihenkilöstön keskuudessa.</p> <p>b) Varmistaa lasten hyväksi ja parissa työs- kenteleville ammattihenkilöille koulutusta lapsen oikeuksista.</p>

	<p>lapsen oikeuksista sekä yleissopimuksesta ja sen valinnaisista pöytäkirjoista, kuten valitusmenettelyä koskevasta pöytäkirjasta.</p>	
	<p>Kansainvälinen yhteistyö</p> <p>13. Komitea kiittää sopimusvaltiota sen pitkäaikaisesta sitoutumisesta viralliseen kehitysapuun, mutta panee merkille, ettei sopimusvaltio ole toteuttanut sitoumustaan saavuttaa kansainvälisesti sovittu tavoite, joka on 0,7 prosenttia BKTL:sta vuoteen 2015 mennessä. Komitea kannustaa sopimusvaltiota vahvistamaan edelleen lapsen oikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa kauppasopimuksissaan ja kehitysapupolitiikassaan ja -ohjelmissaan, muun muassa arvioimalla kansainvälisen avun ja yhteistyön ohjelmien vaikutuksia lapsen oikeuksiin.</p>	<p>Vahvistaa lapsen oikeuksiin perustuvaa kehitysapua.</p>
	<p>Lapsen oikeudet ja yritystoiminta</p> <p>14. Komitea panee arvostaen merkille, että sopimusvaltio on hyväksynyt YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden kansallisen toimeenpanosuunnitelman. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, etteivät lapsen oikeuksia loukanneet yritykset joudu oikeudellisesti vastuuseen näistä loukkauksista. Komitea palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 16 (2013) sopimusvaltioiden velvoitteista, jotka koskevat yritystoiminnan vaikutusta lasten oikeuksiin, ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) säätää oikeushenkilöiden vastuuta koskevaa kansallista lainsäädäntöä, jota sovelletaan sopimusvaltion alueella toimiviin tai sieltä hallinnoitaviin yrityksiin ja niiden tytäryrityksiin, jotta pystytään tunnistamaan, estämään, lieventämään ja määrittelemään toiminnat, jotka vaikuttavat haitallisesti ihmisoikeuksiin tai vaarantavat lapsen oikeudet muun muassa maapallon lämpenemisestä johtuvilla riskeillä;</p> <p>b) ottaa vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi käyttöön valvontamekanismit, joiden avulla pystytään tutkimaan ja hyvittämään yritysten tekemät lapsen oikeuksien loukkaukset;</p> <p>c) vaatii, että yritykset arvioivat liiketoimintansa vaikutukset ympäristöön ja terveyteen liittyviin sekä muihin lapsen oikeuksiin, kuulevat asianomaisia tahoja näistä vaikutuksista, julkistavat ne kaikilta osin ja esittävät suunnitelmat niiden käsittelyä varten.</p>	<p>a) Säätää oikeushenkilöiden vastuuta koskevaa lainsäädäntöä lapsen oikeuksiin liittyen.</p> <p>b) Ottaa käyttöön valvontamekanismit, joiden avulla tutkitaan ja hyvitetään yritysten tekemät lapsen oikeuksien loukkaukset.</p> <p>c) Vaatia, että yritykset arvioivat toimintansa vaikutukset lapsen oikeuksiin.</p>

	<p>B. Yleiset periaatteet (2, 3, 6 ja 12 artikla)</p> <p>Yhdenvertaisuus</p> <p>15. Komitea pitää myönteisinä rasismiin vastaista ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelmaa, toimenpideohjelmaa kiusaamisen ehkäisemiseksi, kansallista romanipoliittista ohjelmaa (2023–2030) sekä vammaisia henkilöitä koskevaa toimintaohjelmaa. Komitea on kuitenkin syvästi huolestunut lapsiin ja nuoriin sukupuolen, iän, kielen, ja kansallisen tai etnisen alkuperän, maahanmuuttajataustan perusteella, vammaisiin lapsiin, sekä lesbo-, homo-, bi-, trans- ja intersukupuolisiin lapsiin kohdistuvasta jatkuvasta syrjinnästä ja kiusaamisesta.</p> <p>16. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) tehostaa syrjinnän, kuten rotusyrjinnän, vihapuheen ja viharikosten, torjuntaa;</p> <p>b) voimistaa pyrkimyksiään parantaa sellaisten kohdennettujen politiikkojen ja ohjelmien vaikuttavuutta, joilla pyritään poistamaan lasten syrjintä kaikilta suomalaisen yhteiskunnan aloilta ja kaikista yhteiskuntapiireistä, mukaan lukien kansalaisyhteiskunta, yhteisöt sekä itse lapset ja nuoret varhaisesta iästä alkaen;</p> <p>c) hyväksyy toimenpiteitä, joihin sisältyy yhdenvertaisuutta edistäviä tiedotuskampanjoita ja joiden avulla lisätään tiedotusvälineissä viestejä, jotka voivat osaltaan muuttaa ihmisten menettelyä ja käyttäytymistä, jotta saataisiin muutetuksi niitä sosiaalisia normeja, jotka edistävät syrjintää erityisesti sellaisten syiden kuin etnisen alkuperän, maahanmuuttaja-aseman, vammaisuuden, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin, muiden muassa, perusteella.</p>	<p>a) Tehostaa syrjinnän torjuntaa.</p> <p>b) Pyrkii parantamaan politiikkojen ja ohjelmien vaikuttavuutta, joilla pyritään poistamaan lasten syrjintää.</p> <p>c) Toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.</p>
	<p>Lapsen etu</p> <p>17. Komitea pitää myönteisenä lapsen edun sisällyttämistä lukuisiin lakeihin, mutta on huolestunut siitä, ettei tätä useinkaan sovelleta johdonmukaisesti. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) takaa lapsen edun periaatteen oikean ja järjestelmällisen soveltamisen kaikilla aloilla, joilla lapsen oikeuksia suojellaan, noudattaen komitean yleiskommenttia nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon;</p>	<p>a) Takaa lapsen edun periaatteen soveltamisen kaikilla aloilla, joilla lapsen oikeuksia suojellaan.</p> <p>b) Perustaa valvontamekanismeja, joiden avulla mitataan lapsen edun periaatteen toteutumista.</p> <p>c) Järjestää koulutusta kaikille niille, jotka työskentelevät palvelujen tarjoamisen ja lasten ja nuorten oikeuksien parissa.</p>

	<p>b) perustaa valvontamekanismeja, joiden avulla mitataan lapsen edun periaatteen vaikutusta, myös perustuslaillisenä periaatteena, ohjelmia toteutettaessa ja lainsäädäntö-, hallinto- ja tuomioistuinmenettelyissä sekä huoltajuusasioissa ja yhteydenpidossa vanhempiin, sijaishuoltojärjestelyissä, lakia rikkoneita nuoria koskevassa lainkäytössä, turvapaikka-asioissa, etenkin palautettaessa lähtömaahansa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita vanhempia, sekä tuettaessa lapsia, jotka ovat rikosten uhreja tai todistajia;</p> <p>c) järjestää ohjausta ja koulutusta kaikille ammattihenkilöille, jotka työskentelevät palvelujen tarjoamisen ja lasten ja nuorten oikeuksien parissa, sekä lisää ja tehostaa kaikkien niiden toimivaltaisten viranomaisten koulutusta, jotka vastaavat lapsen edun periaatteen soveltamisesta.</p>	
	<p>Oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen</p> <p>18. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio tehostaa pyrkimyksiään ehkäistä lasten itsemurhia, mukaan lukien vammaiset lapset, lapset, jotka eivät koe kuuluvansa heille syntymässä annettuun sukupuoleen, transsukupuoliset lapset ja ilman huoltajaa maahan saapuneet turvapaikanhakijalapset, ja perustaa viranomaisten välisiä työryhmiä selvittämään lasten kuolemia tehostaakseen ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio jatkaa kiireellisesti toimintaa kotiuttaakseen aseellisten selkkausten alueilta kaikki Suomen kansalaisten lapset.</p>	<p>Tehostaa lasten itsemurhien ehkäisemistä.</p> <p>Kotiuttaa alueellisten selkkausten alueilta kaikki Suomen kansalaisten lapset.</p>
	<p>Lapsen näkemysten kunnioittaminen</p> <p>19. Komitea panee merkille, ettei lasten näkemyksiä oteta järjestelmällisesti huomioon heitä koskevassa päätöksenteossa ja että lastensuojelulain (417/2007) mukaan vain 12 vuotta täyttäneellä lapsella on virallisesti mahdollisuus tulla kuulluksi. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) takaa, että kaikki lapset voivat ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluksi kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa, tuomioistuimissa ja hallintomenettelyissä edellyttämättä vanhemman tai huoltajan suostumusta, kiinnittäen erityistä huomiota päätöksentekoon, joka koskee maahanmuuttoa ja turvapaikkaa, huoltajuutta, asumista ja yhteydenpitoa, suojelutoimenpiteiden toteuttamista sijaishuollossa, sosiaalipalveluja ja perheväkivaltaa;</p>	<p>a) Taata kaikkien lasten mahdollisuus ilmasta mielipiteensä ja tulla kuulluksi heitä koskevassa päätöksenteossa, tuomioistuimissa ja hallintomenettelyissä.</p> <p>b) Hyväksyä lainsäädäntömuutokset, joilla varmistetaan lasten näkemysten kuuleminen ja huomioon otto.</p> <p>c) Taata lasten osallistumisoikeus kunnissa.</p> <p>d) Edistää lasten osallistumista perheessä, yhteisöissä, kouluissa ja päätöksenteossa paikallisesti ja valtakunnallisesti.</p>

	<p>b) hyväksyy tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla varmistetaan, että lasten näkemyksiä kuullaan ja ne otetaan huomioon edellä mainitussa päätöksenteossa riippumatta heidän iästään;</p> <p>c) ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin taatakseen, että kaikki kunnat ottavat käyttöön politiikat ja rakenteet, kuten nuorisoneuvostot, joiden avulla toteutetaan lasten osallistumisoikeus kaikilla yhteiskunnan aloilla ja etenkin paikallisessa päätöksenteossa;</p> <p>d) tehostaa toimenpiteitä, joilla edistetään kaikkien lasten, myös heikossa asemassa olevien lasten, tarkoituksenmukaista ja voimaantunutta osallistumista perheessä, yhteisöissä ja kouluissa sekä osallistetaan lapset päätöksentekoon kaikissa lapsiin liittyvissä asioissa paikallisessa ja valtakunnallisessa politiikanteossa;</p> <p>e) takaa ja varmistaa, että kaikille lasten parissa ja hyväksi työskenteleville ammattihenkilöille, mukaan lukien tuomareille, opettajille ja nuorisotyöntekijöille, annetaan järjestelmällisesti asianmukaista koulutusta lapsen oikeudesta tulla kuulluksi ja saada mielipiteensä huomioon otetuiksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti.</p>	<p>e) Varmistaa lasten parissa ja hyväksi työskenteleville koulutusta lapsen oikeudesta tulla kuulluksi.</p>
	<p>C. Kansalaisoikeudet ja -vapaudet (7, 8 ja 13–17 artikla)</p> <p>Kansalaisuus</p> <p>20. Komitea on huolestunut siitä, että kansalaisuudettomuuden riski kasvaa, jolleivät valtion virkhenkilöt varmistaa lasten asianmukaista rekisteröintiä sopimusvaltiossa syntyneiksi ennen kuin heidät poistetaan maasta. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) helpottaa edelleen lasten kansalaisuuden saamista syntymässä, jos he saattaisivat muutoin jäädä kansalaisuudettomiksi, ja varmistaa erityisesti, että valtion virkhenkilöt rekisteröivät asianmukaisesti kaikki sopimusvaltiossa syntyneet lapset ennen kuin heidät poistetaan maasta, koska muutoin he saattavat olla vaarassa jäädä ilman kansalaisuutta ja peruspalveluja ja kansalaisuudettomuuden riski voi kasvaa;</p> <p>b) hyväksyy vireillä olevat lainsäädännön muutokset, jotka koskevat kansalaisuudettomuuden ehkäisemistä ja vähentämistä sekä näihin liittyviä menettelyjä.</p>	<p>a) Helpottaa lasten kansalaisuuden saamista syntymässä, jos he saattaisivat muutoin jäädä kansalaisuudettomiksi ja rekisteröidä kaikki sopimusvaltiossa syntyneet lapset ennen kuin heidät poistetaan maasta.</p> <p>b) Hyväksyy kansalaisuudettomuuden ehkäisemistä ja vähentämistä koskevat lainsäädännön muutokset.</p>

	<p>Oikeus yksityisyyteen ja mahdollisuuteen saada asianmukaista tietoa</p> <p>21. Komitea palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) tehostaa sääntelyään ja suojelupolitiikkaansa suojellakseen lasten oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisessa ympäristössä;</p> <p>b) varmistaa, että tiedonsaantiin ja digitaaliseen ympäristöön pääsyä koskevilla säädöksillä suojellaan lapsia haitalliselta sisällöltä ja aineistolta sekä verkossa esiintyviltä riskeiltä;</p> <p>c) jatkaa pyrkimyksiään parantaa lasten, opettajien ja perheiden digitaalista lukutaitoa ja muita digitaalisia taitoja.</p>	<p>a) Tehostaa sääntelyään ja suojelupolitiikkaansa suojellakseen lasten oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisessa ympäristössä.</p> <p>b) Suojella lapsia verkossa esiintyviltä haitalliselta sisällöltä ja riskeiltä.</p> <p>c) Pyrkii edelleen parantamaan lasten, opettajien ja perheiden digitaalista lukutaitoa.</p>
	<p>D. Lapsiin kohdistuva väkivalta (19 artikla, 24 artiklan 3 kappale, 28 artiklan 2 kappale, 34 artikla, 37 artiklan a kohta ja 39 artikla)</p> <p>Lapsiin kohdistuva väkivalta, mukaan lukien seksuaalinen riisto ja hyväksikäyttö</p> <p>22. Komitea pitää myönteisinä Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaa (2020–2025), kansallista toimenpideohjelmia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa (2021), Barnahus-hanketta sekä seksuaalista väkivaltaa koskevia rikoslain muutoksia, mutta on syvästi huolestunut siitä, että</p> <p>a) lapsiin kohdistuu paljon väkivaltaa, kuten seksuaalista ahdistelua, raiskauksia, seksuaalista hyväksikäyttöä, seksuaalista riistoa, sukupuolittunutta väkivaltaa ja verkkoväkivaltaa;</p> <p>b) erityisen haavoittuvia ovat tytöt, vammaiset lapset, sijaishuollossa olevat lapset, maahanmuuttaja- ja pakolaislapset sekä sosiaalis-taloudellisesti heikossa asemassa olevat lapset;</p> <p>c) sopimusvaltiolta puuttuu lainsäädäntökehys, jonka avulla varmistettaisiin lapsiystävällisessä ympäristössä tapahtuvien oikeustutkinnallisten kuulemisten monialainen koordinointi ja niitä koskevat laatuvaatimukset sekä kattavat tukipalvelut väkivallan uhreille (Barnahus), eikä kaikilla lapsilla ole mahdollisuutta saada erikoistunutta tukea;</p>	<p>a) Reagoida lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan sen kaikissa muodoissa ja kaikissa olosuhteissa.</p> <p>b) Sisällyttää strategioihin ja suunnitelmiin heikommassa asemassa olevia lapsia koskevia kohdennettuja toimenpiteitä.</p> <p>c) Tehokkaita toimia verkkoväkivallan ja verkon ulkopuolisen väkivallan torjumiseksi.</p> <p>d) Toimenpiteitä kaikenlaisen kiusaamisen torjumiseksi.</p> <p>e) Tehostaa ja vakioida Barnahus-mallin kansallista toteuttamista varmistamaan lasten pääsyn moniammatillisen tuen pariin.</p> <p>f) Tutkia tehokkaasti lapsiin kodissa tai sen ulkopuolella kohdistuneet väkivaltatapaukset ja puuttua niihin.</p> <p>g) Lisätä puuttumista lasten keskinäiseen väkivaltaan ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön.</p> <p>h) Varmistaa, että väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kohtaavilla lapsilla on mahdollisuus</p>

d) lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn toimenpidesuunnitelman toteuttamiseen ei ole määritetty ja osoitettu resursseja, ja toimintaohjelman täytäntöönpanolle on määriteltävä selvästi eri tasojen vastuut;

e) sosiaalipalveluihin ja sosiaalivirastojen saavutettavuuteen ei ole osoitettu riittävästi resursseja käsiteltäessä lapsiin kohdistettuun hyväksikäyttöön ja perheväkivaltaan liittyviä asioita;

f) sopimusvaltiolta puuttuu keskitetty mekanismi lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa koskevien tietojen keräämistä varten.

23. Komitea vaatii, että sopimusvaltio

a) reagoi lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan sen kaikissa muodoissa ja kaikissa olosuhteissa, muun muassa myöntämällä riittävät henkilö- ja rahoitusresurssit, joiden avulla voidaan tehokkaasti toteuttaa Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma (2020–2025), ja varmistaa oikeusperustan monialaisten ja lapsiystävällisten Barnahus-palvelujen koordinoinnille;

b) varmistaa, että strategioihin ja suunnitelmiin sisältyy kohdennetut toimenpiteet, jotka koskevat tyttöjä, vammaisia lapsia, sosiaalis-taloudellisesti heikossa asemassa olevia lapsia, maahanmuuttajalapsia ja vähemmistöryhmiin (romaneihin ja saamelaisiin) kuuluvia lapsia, ja että niitä varten myönnetään asianmukaiset resurssit ja niissä käsitellään kattavasti seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä;

c) varmistaa, että verkkoväkivallan ja verkon ulkopuolisen väkivallan, mukaan lukien koulukiusaamisen, torjumiseksi ryhdytään tehokkaiisiin ennalta ehkäiseviin ja suojelutoimenpiteisiin, ja teettää tutkimusta väkivallan juurisyistä;

d) ryhtyy toimenpiteisiin kaikenlaisen kiusaamisen torjumiseksi, hyväksyy ja ajantasaistaa erilaisia ohjelmia kiusaamisen ehkäisemiseksi, ryhtyy jatkotoimiin niiden perusteella ja muuttaa lainsäädäntöään tämän mukaisesti;

e) tehostaa ja vakioi Barnahus-mallin kansallista toteuttamista varmistaakseen, että kaikilla jonkinlaisen väkivallan, myös seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston, kohteeksi joutuneilla lapsilla on mahdollisuus saada moniammatillista tukea sekä päästä lääkärin tutkittavaksi ja traumakeskeiseen terapiaan;

f) varmistaa, että kaikki lapsiin kodissa tai kodin ulkopuolella kohdistuneet väkivaltatapaukset tutkitaan tehokkaasti ja niihin puututaan, että

käyttää luottamuksellisia ja lapsiystävällisiä ilmoitusmekanismeja.

i) Tehostaa tiedotus- ja koulutusohjelmia, joilla lisätään tietoisuutta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja hyväksikäytöstä.

j) Sisällyttää lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä koulutusohjelmia.

k) Järjestelmällisesti koota ja analysoida tietoa kaikista ilmoitetuista, tutkituista ja syytteeseen saatetuista lapsiin kohdistuneista väkivaltatapauksista.

väkivallantekijät saatetaan syytteeseen ja heitä rangaistaan tekojensa vakavuutta vastaavilla seuraamuksilla ja että uhrien on mahdollista saada asianmukaista terapiaa, toipua, sopeutua uudelleen yhteiskuntaan ja saada hyvitystä;

g) lisää puuttumista lasten keskinäiseen väkivaltaan, myös urheilussa ja vapaa-ajan toiminnassa tapahtuvaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja väkivaltaan;

h) varmistaa, että lapsilla on mahdollisuus käyttää luottamuksellisia ja lapsiystävällisiä ilmoitusmekanismeja, kuten puhelinpalveluja, joiden avulla he voivat ilmoittaa kaikenlaisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä, ja kannustaa lapsia käyttämään näitä mekanismeja;

i) tehostaa edelleen sellaisia tiedotus- ja koulutusohjelmia, erilaiset kampanjat mukaan lukien, joihin osallistuu lapsia, lisätäkseen suuren yleisön, opettajien, terveydenhuollon ammattihenkilöiden, sosiaalityöntekijöiden ja muiden lasten parissa ja hyväksi työskentelevien ammattihenkilöiden tietoisuutta kaikenlaisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä sekä määrittääkseen asianmukaiset toimijat ja raportoidakseen niille;

j) sisällyttää lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä koulutusohjelmia korkea-asteen koulutukseen soveltuvin osin ja varmistaa, että lasten parissa ja hyväksi työskenteleville ammattihenkilöille annetaan pakollista koulutusta väkivallasta;

k) varmistaa, että järjestelmällisesti kootaan ja analysoidaan tietoa kaikista ilmoitetuista, tutkituista ja syytteeseen saatetuista lapsiin kohdistuneista väkivaltatapauksista ja että tehdään säännöllisesti kattavia uhritutkimuksia, jotta saadaan tietoa Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman toteuttamista varten.

Haitalliset käytännöt

24. Komitea palauttaa mieliin naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuosituksen nro 31 ja yhdessä sen kanssa annetun lapsen oikeuksien komitean yleiskommentin nro 18 (2019) haitallisista käytännöistä ja suosittelee, että sopimusvaltio

a) varmistaa, että intersukupuolisten lasten tarpeetonta lääkehoitoa ja kirurgista hoitoa lykätään turvallisesti, kunnes lapset pystyvät itse antamaan tietoon perustuvan suostumuksensa, ja tarjoaa

a) Varmistaa, että intersukupuolisten lasten tarpeetonta lääkehoitoa ja kirurgista hoitoa lykätään turvallisesti, kunnes lapsi pystyy antamaan tietoon perustuvan suostumuksensa.

b) Antaa hyvitystä ja tukea intersukupuolisille lapsille, joita on tarpeettomasti hoidettu lääkityksellä tai leikkauksilla.

	<p>intersukupuolisille lapsille ja heidän perheilleen asianmukaiset sosiaali-, terveys- ja psykologipalvelut sekä neuvonnan ja tuen;</p> <p>b) antaa hyvitystä ja tukea intersukupuolisille lapsille, joita on tarpeettomasti hoidettu lääkityksellä tai leikkauksilla, mukaan lukien peruuttamattomilla lääketieteellisillä toimenpiteillä, joskus ilman lapsen itsensä suostumusta, ja varmistaa, etteivät vanhentumissäännökset estä näiden lasten oikeussuojan toteutumista;</p> <p>c) tehostaa toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään naisten sukuelinten silpomista, muun muassa myöntämällä riittävästi resursseja tiedotuskampanjoihin, uhrien tukemiseen ja asianomaisten ammattiryhmien kouluttamiseen, jotta he osaavat tunnistaa mahdolliset uhrit.</p>	<p>c) Tehostaa toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään naisten sukuelinten silpomista.</p>
	<p>E. Perhe ympäristö ja sijaishuolto (5 ja 9–11 artikla, 18 artiklan 1 ja 2 kappale, 20, 21 ja 25 artikla sekä 27 artiklan 4 kappale)</p> <p>Perhe ympäristö</p> <p>25. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) tehostaa edelleen sosiaalipalvelujen tarjoamista koko maassa sosiaalipalvelujen tehokkaalla koordinoinnilla paikallisesti ja hyvinvointialueilla;</p> <p>b) tehostaa perheille annettavaa tukea, kuten sovittelupalveluja avio- ja avoerotapauksissa, ja tarjoaa lapsille tarvittaessa asianmukaista neuvontaa ja traumatukea;</p> <p>c) edistää avio- tai avoeron jälkeistä yhteishuoltajuutta ja tarjoaa perheneuvontaa varmistaakseen muun muassa säännöllisen yhteydenpidon lapsen ja vanhemman välillä tilanteissa, joissa jompikumpi vanhemmista asuu ulkomailla;</p> <p>d) ryhtyy toimenpiteisiin, joilla järjestetään alkoholi- ja päihdeongelmallisille vanhemmille asianmukaiset tuki- ja hoitopalvelut sekä lapsille erityistä tukea ja pyritään siten estämään perheiden hajoaminen.</p>	<p>a) Tehostaa sosiaalipalvelujen tarjoamista koko maassa.</p> <p>b) Tehostaa perheille annettavaa tukea avio- ja avoerotapauksissa.</p> <p>c) Edistää avio- ja avoeron jälkeistä yhteishuoltajuutta ja tarjota perheneuvontaa.</p> <p>d) Ryhtyy toimenpiteisiin, joilla järjestetään alkoholi- ja päihdeongelmallisille vanhemmille sekä heidän lapsilleen tuki- ja hoitopalveluita.</p>
	<p>Erillään perheestään elävät lapset</p>	<p>a) Varmistaa lapsen etu sijaishuoltoon sijoittamisessa.</p>

26. Komitea pitää myönteisinä niitä toimenpiteitä, joilla on pyritty tehostamaan lasten huoltoa ja suojelua koskevaa lainsäädäntöä, mutta on edelleen huolestunut siitä, että

- a) sopimusvaltiossa on paljon lapsia, jotka elävät erillään perheestään;
- b) lastensuojelulain täytäntöönpanoon ei ole käytettävissä riittävästi henkilö- ja rahoitusresursseja;
- c) laitoshuollon ja perhehoidon olosuhteita ja laatua ei valvota riittävästi muun muassa siltä osin kuin on kyse lasten suojelusta väkivallalta ja hyväksikäytöltä;
- d) sijaishuollossa olevilla lapsilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia saada tietoa oikeuksistaan ja käyttää lapsiystävällisiä kanavia ilmoittaakseen väkivallasta;
- e) sijaishuollon päättymisen jälkeen lapsia ei tueta riittäväillä toimenpiteillä.

27. Komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota lasten sijaishuoltoon koskeviin Yhdistyneiden kansakuntien ohjeisiin ja suosittelee, että sopimusvaltio

- a) hyväksyy lasten sijaishuollon kokonaisvaltaisen strategian ja varmistaa, ettei lapsia eroteta perheistään, ellei se ole välttämätöntä ja heidän etunsa mukaista, ja että päätöksiä lasten sijoittamista sijaishuoltoon arvioidaan säännöllisesti uudelleen perheiden yhdistämiseksi;**
- b) takaa riittävät henkilö- ja rahoitusresurssit lasten sijaishuollon strategian ja lastensuojelulain täytäntöönpanoa varten muun muassa lisäämällä ammattihenkilöiden määrää ja valmiuksia;**
- c) varmistaa, että sijaishuollon olosuhteiden ja laadun valvontaa varten on olemassa asianmukaiset valvontamekanismit;**
- d) varmistaa, että sijaishuollossa olevilla lapsilla on mahdollisuus saada lapsiystävällistä tietoa oikeuksistaan ja että he voivat ilmaista omat näkemyksensä sijoittamistaan koskevassa päätöksenteossa ja koko sijaishuollossa olonsa ajan;**
- e) varmistaa, että käytettävissä on saavutettavat ja lapsiystävälliset kanavat, joiden avulla voidaan ilmoittaa väkivallasta ja hyväksikäytöstä ja saada hyvitystä niistä, ja että lapsille tiedotetaan säännöllisesti heidän oikeuksistaan;**
- f) varmistaa, että lapsille suunnitellaan sijaishuollon jälkeiset yksilölliset jatkopolut tarkoituksena tarjota heille sosiaalista, koulutuksellista ja muuta**

b) Riittävät resurssit lasten sijaishuollon strategian ja lastensuojelulain täytäntöönpanoa varten.

c) Varmistaa asianmukaiset valvontamekanismit sijaishuollon olosuhteiden ja laadun valvonnalle.

d) Varmistaa sijaishuollossa oleville lapsille mahdollisuus saada lapsiystävällistä tietoa oikeuksistaan ja kertoa omat näkemyksensä.

e) Varmistaa saavutettavat ja lapsiystävälliset kanavat väkivallasta ja hyväksikäytöstä ilmoittamiseen.

f) Varmistaa sijaishuollon jälkeisten yksilöllisten jatkopolkujen suunnittelu lapsille.

	<p>asianmukaista tukea, jotta he sopeutuisivat onnistuneesti uudelleen perheeseen ja yhteiskuntaan.</p>	
	<p>Vankilassa olevien vanhempien lapset</p> <p>28. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio vahvistaa kuntien valmiuksia tarjota tietoa ja apua vankilassa olevien vanhempien lapsille sekä tukea lasten säännöllistä henkilökohtaista yhteydenpitoa vanhempiensa kanssa.</p>	<p>Vahvistaa kuntien valmiuksia tarjota tietoa ja apua vankilassa olevien vanhempien lapsille.</p>
	<p>F. Vammaiset lapset (23 artikla)</p> <p>29. Komitea pitää myönteisenä vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen toista kansallista toimintaohjelmaa, mutta on huolestunut siitä, että</p> <p>a) vammaisia lapsia ei osallisteta onnistuneesti yleisopetukseen;</p> <p>b) kehitysvammaisia lapsia sijoitetaan pitkäaikaisesti laitoksiin;</p> <p>c) vammaisten lasten näkemyksiä ei oteta riittävästi huomioon;</p> <p>d) vammaisten lasten osallistamista estävät sosiaaliset esteet.</p> <p>30. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) vahvistaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan kaikille vammaisille lapsille osallistava opetus yleisopetuksessa, muun muassa mukauttamalla opetussuunnitelmia ja opetusta, antamalla asianmukaiset resurssit ja valmiudet sekä sijoittamalla erityisopettajia ja ammattihenkilöitä siten, että vammaiset lapset ja oppimisvaikeuksia kokevat lapset saavat yksilöllistä tukea ja asianmukaista huomiota;</p> <p>b) estää kehitysvammaisten lasten pitkäaikaisen sijoittamisen laitoksiin ja vähentää sitä asettaen etusijalle perhehoidon ja yhteisöperustaisten palvelujen järjestämisen näille lapsille;</p> <p>c) varmistaa vammaisten lasten oikeuden saada kaikki mielipiteidensä muodostamiseen tarvitsemansa tiedot, tulla kuulluksi ja saada asianmukaista tukea kommunikointiin kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa;</p> <p>d) vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista.</p>	<p>a) Vahvistaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan kaikille vammaisille lapsille osallistava opetus yleisopetuksessa.</p> <p>b) Estää kehitysvammaisten lasten pitkäaikainen sijoittaminen laitoksiin.</p> <p>c) Varmistaa vammaisten lasten oikeus saada tarvitsemansa tiedot mielipiteiden muodostamiseen ja tulla kuulluksi heitä koskevassa päätöksenteossa.</p> <p>d) Vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista.</p>

G. Perusterveydenhuolto ja sosiaalihuolto (6 artikla, 18 artiklan 3 kappale, 24 ja 26 artikla, 27 artiklan 1–3 kappale ja 33 artikla)

Terveys ja terveystalvelut

31. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio

a) tehostaa muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen avulla toimenpiteitä, joilla varmistetaan lapsille mahdollisuus saada nopeasti ja tehokkaasti hyvälaatuisia terveystalveluja koko maassa, ja kiinnittää erityistä huomiota heikossa asemassa oleviin ja syrjäytyneisiin lapsiin, kuten sijaishuollossa oleviin lapsiin, köyhyydessä eläviin lapsiin, saamelaislapsiin sekä turvapaikanhakija- ja pakolaislapsiin, lapsiin, jotka eivät koe kuuluvansa heille syntymässä annettuun sukupuoleen, ja lapsiin, jotka ovat jääneet tai ovat vaarassa jäädä ilman vanhempiensa huoltoa;

b) tarjoaa sosiaali- ja terveystalveluja kaikille, myös paperittomille, lapsille ja raskaana oleville naisille;

c) tiedottaa perheille rintaruokinnan tärkeydestä ja seuraa äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälisen markkinointikoodin täytäntöönpanoa;

d) varmistaa, että lasten itsemääräämisoikeus ja oikeus osallistumiseen otetaan huomioon läpileikkaavana asiana kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla.

a) Varmistaa lapsille nopeat ja hyvälaatuiset terveystalvelut koko maassa.

b) Tarjota sosiaali- ja terveystalveluja kaikille, mukaan lukien paperittomille, lapsille ja raskaana oleville naisille.

c) Tiedottaa perheille rintaruokinnan tärkeydestä.

d) Ottaa huomioon lasten itsemääräämisoikeus ja oikeus osallistumiseen kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla.

Mielenterveys

32. Komitea pitää myönteisinä kansallista mielenterveysstrategiaa ja itsemurhien ehkäisyohjelmaa, mutta panee huolestuneena merkille, että masennus, ahdistuneisuus ja itsensä vahingoittaminen ovat yleisiä lasten keskuudessa, ja suosittelee, että sopimusvaltio

a) antaa kiireellisesti asianmukaiset resurssit, panee täytäntöön mielenterveysstrategian, järjestää päihdehuollon palvelut sekä uudistaa lastensuojelulain;

b) tehostaa lapsille tarkoitettuja mielenterveystalveluja ja -ohjelmia muun muassa varmistamalla, että i) kouluissa, säilöönottotiloissa ja vankiloissa sekä kaikkien alueiden kunnissa on saatavilla terapiapalveluja; ii) käytettävissä on riittävä määrä päteviä ammattihenkilöitä, kuten lapsipsykologeja ja lastenpsykiatreja, vastaamaan lasten

a) Varmistaa riittävät resurssit mielenterveysstrategian täytäntöönpanoon, järjestää päihdehuollon palvelut ja uudistaa lastensuojelulain.

b) Tehostaa lapsille tarkoitettuja mielenterveystalveluja ja -ohjelmia.

c) Ennalta ehkäistä ja puuttua lasten itsemurhien suureen määrään ja mielenterveysongelmien taustalla oleviin syihin.

d) Varmistaa, että lapsille ei määrätä lääkkeitä mm. ahdistuksen ja masennuksen hoitamiseen, ellei se ole lääketieteellisesti ehdottoman tarpeellista.

	<p>mielenterveystarpeisiin oikea-aikaisesti; ja iii) nämä palvelut, etenkin ennaltaehkäisevät ja varhaisen puuttumisen palvelut, sovitetaan erikseen tyttöjen, turvapaikanhakija- ja pakolaislasten, pienituloisten kotitalouksien, vammaisten lasten sekä lesbo-, homo- ja biseksuaalisten, transsukupuolisten ja intersukupuolisten lasten tarpeisiin;</p> <p>c) panostaa ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, puuttuu lasten itsemurhien suuren määrän ja mielenterveysongelmien taustalla oleviin syihin ja varmistaa, että lasten näkökulma otetaan huomioon kehitettäessä heille tarkoitettuja palveluja näiden ongelmien ratkaisemiseksi;</p> <p>d) varmistaa, ettei lapsille määrätä lääkkeitä muun muassa ahdistuneisuuden, masennuksen, psykosomaattisten häiriöiden sekä aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriön (ADHD) hoitamiseen, ellei se ole lääketieteellisesti ehdottoman tarpeellista ja ellei lapsen etua ole arvioitu yksilöllisesti, ja että lääkäreille, lapsille ja lasten vanhemmille annetaan asianmukaisesti tietoa muista kuin lääkinnällisistä vaihtoehdoista ja näiden lääkkeiden mahdollisista sivuvaikutuksista;</p> <p>e) tarjoaa mielenterveysongelmia kokevien lasten vanhemmille ja huoltajille yhteisöperustaista koulutusta ja tukea, kuten ajoittaisia kotikäyntejä.</p>	<p>e) Tarjota mielenterveysongelmia kokevien lasten vanhemmille ja huoltajille yhteisöperustaista koulutusta ja tukea.</p>
	<p>Nuorten terveys</p> <p>33. Komitea pitää myönteisenä seksuaalikasvatuksen sisällyttämistä kansallisiin opetussuunnitelmien perusteisiin, mutta palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 20 (2016) lapsen oikeuksien täytäntöönpanosta nuoruusiässä ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) hyväksyy kokonaisvaltaisen ja tehokkaan sukupuolisensitiivisen nuoria koskevan seksuaali- ja lisääntymisterveyspolitiikan sekä jakaa terveydenhuoltoyhteisölle tietoa LHBTI-lasten ja -nuorten, etenkin transnuorten, terveydestä;</p> <p>b) varmistaa, että kaikki lapset saavat ikänsä mukaista seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta, johon sisältyy opetusta sukupuolten tasa-arvosta, seksuaalisesta moninaisuudesta, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä oikeuksista, vastuullisesta vanhemmuudesta ja seksuaalikäyttäytymisestä sekä väkivallan ehkäisemisestä;</p> <p>c) tehostaa pyrkimyksiään estää huumeiden, alkoholin ja tupakan käyttöä nuorten keskuudessa ja puuttua siihen erityisesti kouluissa sekä varmistaa,</p>	<p>a) Hyväksyä sukupuolisensitiivinen nuoria koskeva seksuaali- ja lisääntymispolitiikka.</p> <p>b) Varmistaa, että lapset saavat ikänsä mukaista seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta.</p> <p>c) Tehostaa pyrkimyksiä estää huumeiden, alkoholin ja tupakan käyttö nuorten keskuudessa.</p> <p>d) Varmistaa tarvittava apu ja tuki pelaamis- häiriöistä ja peli- tai verkkoriippuvuudesta kärsiville lapsille.</p> <p>e) Ottaa käyttöön varhaisen havaitsemisen mekanismeja puuttuakseen syömishäiriöisten tyttöjen suureen määrään.</p>

	<p>että hoitoa tarvitsevat nuoret tunnistetaan varhaisessa vaiheessa ja ohjataan asianmukaisesti hoitoon;</p> <p>d) varmistaa, että lapset ja nuoret, joilla on pelaamishäiriöitä, peliriippuvuutta ja muita verkkoriippuvuuden muotoja, saavat tarvittavan avun ja tuen;</p> <p>e) ottaa käyttöön varhaisen havaitsemisen ohjelmat ja mekanismit pystyäkseen puuttumaan syömishäiriöisten tyttöjen suureen määrään ja ryhtyy toimiin edistääkseen terveellistä elämäntapaa.</p>	
	<p>Ilmastonmuutoksen vaikutus lapsen oikeuksiin</p> <p>34. Komitea pitää myönteisenä, että sopimusvaltio on säätänyt ilmastolain (2022), mutta suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) varmistaa, että kansalliset ilmastonmuutosta, sen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevat politiikat, säädökset, strategiat ja ohjelmat pannaan täytäntöön yleissopimuksella turvattuja oikeuksia noudattaen, sisällyttää näihin lasten suojelun ja ottaa huomioon lasten tarpeiden ja näkemysten kiireellisyyden;</p> <p>b) arvioi ilmastotoimien ja hillintätoimenpiteiden mahdollisia vaikutuksia lapsiin, muun muassa saamelaislapsiin, ja heidän oikeuksiinsa;</p> <p>c) ryhtyy lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin noudattaakseen ylikansallisia velvoitteitaan, jotka liittyvät sellaisiin ympäristövaikutuksiin, joita lapsen oikeuksiin kohdistuu ulkomailla muun muassa sopimusvaltion alueella harjoitettavassa tai sieltä hallinnoitavassa yritystoiminnassa ja kansainvälisessä yhteistyössä.</p>	<p>a) Varmistaa kansallisten ilmastonmuutosta koskevien säädösten ja strategioiden täytäntöönpano lasten tarpeet huomioon ottaen.</p> <p>b) Arvioida ilmastotoimien mahdollisia vaikutuksia lapsiin.</p> <p>c) Ryhtyä lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin noudattaakseen ylikansallisia velvoitteitaan, jotka liittyvät lapsen oikeuksiin kohdistuviin ympäristövaikutteisiin.</p>
	<p>Elintaso</p> <p>35. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin;</p> <p>b) tehostaa edelleen politiikkaansa, jolla pyritään varmistamaan riittävä elintaso kaikille lapsille, muun muassa parantamalla vammaisten lasten, turva- paikanhakijalasten ja laittomasti maassa oleskelevien lasten taloudellista tilannetta ja lisäämällä heille maksettavia sosiaaliturvaetuuksia;</p>	<p>a) Välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin.</p> <p>b) Varmistaa riittävä elintaso kaikille lapsille, mukaan lukien vammaisille lapsille, turva- paikanhakijalapsille ja laittomasti maassa oleskelevien lapsille.</p> <p>c) Toimenpiteitä asunnottomuuden ehkäisemiseksi.</p>

	<p>c) kehittää toimenpiteitä, joilla ehkäistään asunnottomuutta, ja tarjoaa kii-reellisesti asianmukaisen ja pitkäaikaisen sosiaalisen asunnon ja muita tu-kitoimenpiteitä niitä tarvitseville perheille;</p> <p>d) kokoaa ja julkaisee tilastoja katuoloissa elävien lasten ja tilapäismajoi-tuksessa asuvien lasten määristä sekä ryhtyy toimenpiteisiin vastatakseen asianmukaisesti heidän tarpeisiinsa.</p>	<p>d) Koota ja julkaista tietoja katuoloissa elä-vien lasten määristä ja vastata heidän tar-peisiinsa.</p>
	<p>H. Koulutus, vapaa-aika ja kulttuuritoiminta (28–31 artikla) Koulutus, koulutuksen tavoitteet ja ihmisoikeuskasvatus</p> <p>36. Komitea panee merkille sopimusvaltion edistämän osallistavan opetuksen periaatteen, mutta on huolestunut edelleen lasten eriarvoisuudesta, kun on kyse mahdollisuudesta päästä hyvälaatuiseen koulutukseen, suurista osaamisen eroista maahanmuuttajataustaisten lasten ja muiden lasten välillä sekä syrjinnästä, ahdistelusta ja koulukiusaamisen yleisyydestä. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) varmistaa heikossa asemassa oleville lapsille, kuten romanilapsille, vammaisille lapsille, turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsille, sijaishuollossa oleville lapsille ja sosiaalitaloudellisesti heikossa asemassa olevien perheiden lapsille, yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hyvälaatuiseen koulutukseen muun muassa: i) myöntämällä resurssit, joilla varmistetaan julkisen koulutuksen hyvä laatu ja saavutettavuus, sekä sääntelemällä ja valvomalla yksityisiä kouluja ja kotiopetusta, jotta koulutusjärjestelmän epäyhdenvertaisuuteen voidaan puuttua; ii) tarjoamalla maahanmuuttajataustaisille lapsille hyvälaatuista valmennusta perusopetukseen ja iii) säätämällä perusopetuksen Suomessa ja Ahvenanmaalla pakolliseksi kaikille lapsille, myös turvapaikanhakijalapsille, laittomasti maassa oleskeleville lapsille ja tilapäisen oleskeluluvan saaneille lapsille;</p> <p>b) vähentää ja ehkäisee koulunkäynnin keskeyttämisiä ja toistuvia koulupoissaoloja muun muassa hyväksymällä kansallisen strategian, laatimalla ohjeet tällaisten tapausten tunnistamista, rekisteröintiä ja käsittelyä varten sekä kokoamalla säännöllisesti tietoja näihin ilmiöihin liittyvien toimenpiteiden toteuttamista varten;</p> <p>c) varmistaa, että saatavilla on hyvälaatuista monikielistä ja monikulttuurista opetusta, jossa ei sallita syrjiviä asenteita maahanmuuttaja-, romani- ja saamelaislapsia kohtaan, muun muassa</p>	<p>a) Varmistaa heikossa asemassa oleville lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hyvälaatuiseen koulutukseen.</p> <p>b) Vähentää ja ehkäisee koulunkäynnin keskeyttämistä ja toistuvia koulupoissaoloja.</p> <p>c) Varmistaa hyvälaatuisten monikielisen ja -kulttuurisen opetuksen saatavuus.</p> <p>d) Tehostaa toimenpiteitä, joilla torjutaan kouluissa esiintyvää väkivaltaa.</p> <p>e) Varmistaa lasten ja nuorten aktiivinen osallistuminen koulutuspolitiikan muodosta-miseen.</p> <p>f) Tehostaa ihmisoikeuksien, lapsen oikeuk-sien ja lapsen oikeuksia koskevan yleissopi-muksen periaatteiden opettamista kouluissa ja opettajien koulutuksessa.</p>

järjestämällä kouluihin asianmukaiset materiaalit, monikieliset opettajat ja opetusvälineet;

d) tehostaa toimenpiteitä, joilla torjutaan kouluissa esiintyvää väkivaltaa, kuten seksuaalista ahdistelua, kiusaamista, verkkokiusaamista ja verkkoväkivaltaa, ja varmistaa, että nämä toimenpiteet sisältävät ennaltaehkäisyä, varhaisen havaitsemisen mekanismit, puuttumiskäytännöt, opettajien pakollisen koulutuksen, lasten voimaannuttamisen sekä tiedottamisen kiusaamisen ja väkivallan haittavaikutuksista;

e) varmistaa lasten ja nuorten aktiivisen osallistumisen koulutuspolitiikan muodostamiseen;

f) tehostaa ihmisoikeuksien ja lapsen oikeuksien sekä yleissopimuksen periaatteiden opettamista koulujen pakollisen opetuksen suunnitelmissa kaikissa koulutusmuodoissa sekä koulutettaessa ja tuettaessa opettajia ja muuta opetusalan ammattihenkilöstöä; kehittää ihmisoikeuskasvatuksen opetusmateriaaleja, joiden avulla edistetään kulttuurienvälistä vuoropuhelua sekä lisätään kunnioitusta ja arvostusta rotujen, kulttuurien ja sukupuolten moninaisuutta sekä muunlaista moninaisuutta kohtaan; ja tehostaa kulttuurien moninaisuuden, vähemmistöjen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden opetusta opettajille.

Lepo, vapaa-aika, virkistystoiminta, kulttuurielämä ja taidet

37. Komitea palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 17 (2013) lapsen oikeudesta lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, virkistystoimintaan, kulttuurielämään ja taiteisiin sekä suosittelee, että sopimusvaltio

a) varmistaa, että urheilu-, virkistys-, vapaa-ajan-, kulttuuri- ja taidetoimintaa on saatavilla turvallisesti ja esteettömästi tytöille, vammaisille lapsille, turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalapsille, heikossa sosiaalitaloudellisessa asemassa oleville lapsille ja maaseudun lapsille;

b) varmistaa, että kaikki kunnat tarjoavat lapsille maksutonta ja kohtuuhintaista vapaa-ajantoimintaa;

c) tehostaa toimenpiteitä, joilla torjutaan urheilussa esiintyvää erottelua, hyväksikäyttöä ja ahdistelua, sekä tutkii viipymättä kaikki ilmoitetut hyväksikäyttö- ja ahdistelutapaukset;

a) Varmistaa urheilu-, virkistys-, vapaa-ajan-, kulttuuri- ja taidetoiminnan saatavuus myös heikommassa asemassa oleville lapsille.

b) Varmistaa, että kaikki kunnat tarjoavat lapsille maksutonta ja kohtuuhintaista vapaa-ajantoimintaa.

c) Torjua urheilussa esiintyvää erottelua, hyväksikäyttöä ja ahdistelua.

d) Osallistaa lapset vapaa-aikaa, leikkiä, virkistystä, kulttuurielämää ja taidetta koskevien ohjelmien suunnittelemiseen, laadintaan ja valvontaan.

	<p>d) osallistaa lapset täysimittaisesti vapaa-aikaa, leikkiä, virkistystä, kulttuurielämää ja taidetta koskevien politiikkojen ja ohjelmien politiikan toteuttamisen suunnitteluun, laadintaan ja valvontaan.</p>	
	<p>I. Erityiset suojelutoimenpiteet (22, 30, 32, 33, 35, 36 artikla, 37 artiklan b–d kohta ja 38–40 artikla)</p> <p>Turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsen, mukaan lukien ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset</p> <p>38. Komitea palauttaa mieliin siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia käsittelevän komitean yleiskommentit nro 3 ja 4 sekä yhdessä niiden kanssa annetut lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit nro 22 ja 23 lasten ihmisoikeuksia koskevista yleisperiaatteista kansainvälisen siirtolaisuuden yhteydessä (2017). Komitea on vakavasti huolestunut nykyisistä ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia ja perheenyhdistämistä koskevista käytännöistä, kuten perheenyhdistämisen oikeudellisista ja tuloihin liittyvistä esteistä, turvapaikkahakemusten käsittelyajoista, mahdollisuudesta saada palveluja sekä turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönottokäytännöstä.</p> <p>39. Komitea vaatii sopimusvaltiota varmistamaan turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalasten oikeuksien kunnioittamisen kaikilta osin</p> <p>a) tehostamalla toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsen edun oikeusperiaate otetaan ensisijaisesti huomioon kaikissa turvapaikkaprosesseissa ja maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä ja menettelyissä, etenkin ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten osalta, ja että heidän näkemyksiään kuullaan, muun muassa: i) varmistamalla, että kaikki turvapaikkaa koskevat vaatimukset arvioidaan yksilöllisesti ja lapsisensitiivisesti; ii) harkitsemalla lapsen edun selvittämisen sisällyttämistä maahanmuuttolainsäädäntöön; ja iii) varmistamalla, että vanhempiensa väkivaltaisesti kohtelemia tai hyväksikäyttämiä ja heistä erotettuja ja huostaan otettuja lapsia ei poisteta maasta hyväksikäyttävien vanhempiensa mukana;</p> <p>b) lyhentämällä turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja ja säätämällä lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että kaikilla turvapaikkaa hakevilla ja tilapäistä suojelua nauttivilla lapsilla, myös ilman huoltajaa maahan saapuneilla lapsilla, on mahdollisuus saada nopeasti kohtuuhintaisia ja hyvälaatuisia psykososiaalisia ja kotouttavia tukipalveluja sekä terveys-, sosiaali- ja koulutuspalveluja, mukaan lukien päivähoitopalvelut;</p>	<p>a) Varmistaa turvapaikanhakija-, pakolais-, ja maahanmuuttajalapsen edun toteutuminen turvapaikkaprosesseissa ja maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä.</p> <p>b) Lyhentää turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja ja varmistaa turvapaikkaa hakeville ja tilapäistä suojelua nauttiville lapsille kohtuuhintaisia ja hyvälaatuisia tukipalveluja.</p> <p>c) Myöntää turvapaikka kaikille ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille, poistaa perheenyhdistämisen oikeudelliset ja tuloihin liittyvät esteet.</p> <p>d) Varmistaa ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille pätevä edunvalvoja ja säännöllinen tuki.</p> <p>e) Lopettaa turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönotto.</p>

	<p>c) myöntämällä turvapaikan kaikille ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille, poistamalla perheenyhdistämisen oikeudelliset ja tuloihin liittyvät esteet, mahdollistamalla sen kaikille pakolais- ja turvapaikanhakijalapsille ilman syrjintää ja ottamalla käyttöön vaihtoehtoiset huoltojärjestelyt ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia varten;</p> <p>d) varmistamalla, että ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset annetaan viipymättä pätevän edunvalvojan huostaan ja että he saavat säännöllisesti yksilöllisiin tarpeisiinsa sovitettua tukea;</p> <p>e) lopettamalla turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönnoton.</p>	
	<p>Lapsia koskeva lainkäyttö</p> <p>40. Komitea on huolestunut</p> <p>a) oikeudenkäyntien kestosta;</p> <p>b) lasten eristämisestä tutkintavankeuden aikana;</p> <p>c) lasten sijoittamisesta suorittamaan rangaistuksiaan samoihin tiloihin aikuisten kanssa;</p> <p>d) säilöönottotiloissa annettavan opetuksen puutteellisuudesta.</p> <p>41. Komitea palauttaa mieliin yleiskommenttinsa nro 24 (2019) lapsen oikeuksista rikosoikeusjärjestelmässä ja suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) laatii lasten rikosten ehkäisemiseksi strategian, joka perustuu lapsirikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden, juurisyitä koskeviin tutkimuksiin ja analyysiin, sekä varmistaa, että strategiaan sisällytetään varhainen puuttuminen vaarassa tai haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteeseen ja heidän perheidensä tukeminen;</p> <p>b) lyhentää oikeudenkäyntien kestoa;</p> <p>c) varmistaa, ettei lapsia pidetä eristettyinä tutkintavankeuden aikana;</p> <p>d) edistää aktiivisesti rikoksista syytetyille lapsille kohdennettuja tuomioistuinten ulkopuolisia toimenpiteitä, kuten oikeudenkäynnille vaihtoehtoisia ratkaisumenettelyjä, sovittelua, neuvontaa ja näyttöön perustuvia terapiapalveluja, sekä mahdollisuuksien mukaan muiden kuin vapausrangaistusten, kuten ehdollisen vankeuden tai yhdyskuntapalvelun käyttöä; säätää koetusajalle määrääjat ja selventää, ettei se merkitse näyttöä syyllisyydestä;</p>	<p>a) Laatia lasten rikosten ehkäisemiseksi strategian, johon sisällytetään varhainen puuttuminen vaarassa tai haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteeseen.</p> <p>b) Lyhentää oikeudenkäyntien kestoa.</p> <p>c) Varmistaa, ettei lapsia pidetä eristettyinä tutkintavankeuden aikana.</p> <p>d) Edistää rikoksista syytetyille lapsille kohdennettuja tuomioistuinten ulkopuolisia toimenpiteitä ja mahdollisuuksia muiden kuin vapausrangaistuksien käyttöön.</p> <p>e) Varmistaa, etteivät lapset joudu suorittamaan rangaistuksiaan samoissa tiloissa aikuisten kanssa.</p> <p>f) Tarjota palveluja lapsille, joita pidetään vapautensa menettäneinä ja varmistaa laadukas säilöönottotiloissa annettava koulutus.</p>

	<p>e) varmistaa niissä poikkeustilanteissa, joissa vapauden riistäminen on perusteltua viimesijaisena keinona, etteivät lapset joudu suorittamaan rangaistuksiaan samoissa tiloissa aikuisten kanssa, että lapsia pidetään vapautensa menettäneinä mahdollisimman vähän aikaa ja että vapauden riistämisen tarve arvioidaan säännöllisesti uudelleen toimenpiteen peruuttamista ajatellen;</p> <p>f) tarjoaa järjestelmällisesti pitkäaikaisia palveluja lapsille, joita pidetään vapautensa menettäneinä, ja varmistaa säilöönottotiloissa annettavan opetuksen laadun.</p>	
	<p>J. Lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpano</p> <p>42. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <p>a) ehkäisee ja kieltää kansallisella lainsäädännöllään aseiden, myös pienaseiden, kevytaseiden ja asejärjestelmien osien, kaupan ja viennin sellaisiin maihin, joissa lapsia tiedetään tosiasiallisesti tai mahdollisesti värvättävän tai käytettävän vihollisuuksiin;</p> <p>b) perustaa mekanismin, jonka avulla pystytään varhaisessa vaiheessa tunnistamaan lapset, joita on saatettu värvätä tai käyttää vihollisuuksiin, ja varmistaa, että heitä tuetaan toipumaan fyysisesti ja psyykkisesti sekä sopeutumaan uudelleen yhteiskuntaan.</p>	<p>a) Ehkäistä ja kieltää lainsäädännöllä aseiden kaupan ja viennin maihin, joissa lapsia tiedetään värvättävän tai käytettävän vihollisuuksiin.</p> <p>b) Perustaa mekanismin, jonka avulla tunnistetaan lapset, joita on käytetty vihollisuuksiin ja varmistaa heille tukea.</p>
	<p>K. Kansainvälisten ihmisoikeusasiakirjojen ratifioiminen</p> <p>43. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio harkitsee ratifioivansa kansainvälisen yleissopimuksen siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista tehostakseen edelleen lapsen oikeuksien toteutumista.</p>	<p>Ratifioida kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista.</p>
	<p>L. Yhteistyö alueellisten elinten kanssa</p> <p>44. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio jatkaa Euroopan neuvoston kanssa tekemäänsä yhteistyötä yleissopimuksen ja muiden ihmisoikeusasiakirjojen täytäntöön panemiseksi sekä sopimusvaltiossa että muissa Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa.</p>	<p>Jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa.</p>

	<p>IV. Täytäntöönpano ja raportointi</p> <p>A. Jatkotoimenpiteet ja tiedottaminen</p> <p>45. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että näissä loppupäätelmissä annetut suositukset pannaan täytäntöön kaikilta osin ja että suositusten lapsiystävällinen versio saatetaan laajalti lasten saataville ja sitä jaetaan lapsille, myös heikoimmassa asemassa oleville lapsille. Komitea suosittelee myös, että yhdistetyt viides ja kuudes määräaikaisraportti, kirjalliset vastaukset asialuettelon ja nämä loppupäätelmät saatetaan laajalti saataville sopimusvaltion kielillä ja lapsiystävällisinä versioina.</p>	<p>Panna täytäntöön annetut suositukset ja saattaa lapsiystävällinen versio suosituksista lasten saataville.</p>
<p>YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/52/9)</p>	<p>138.34 Vahvistaa edelleen kansallista lainsäädäntöä rikoksista, jotka liittyvät naisiin ja tyttöihin kohdistuvaan väkivaltaan (Sri Lanka).</p>	<p>Vahvistaa naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa koskevaa lainsäädäntöä (Sri Lanka).</p>
	<p>138.90 Tehostaa pyrkimyksiään kotiuttaa kaikki Suomen kansalaiset ja heidän lapsensa aseellisten selkkausten alueilta (Irak).</p>	<p>Kotiuttaa Suomen kansalaiset lapsineen aseellisten selkkausten alueilta (Irak).</p>
	<p>138.91 Tehostaa pyrkimyksiään kotiuttaa kaikki Suomen kansalaiset, jotka ovat vielä aseellisten selkkausten alueilla, sekä heidän lapsensa, noudattaen avointa ja puolueetonta menettelyä, jossa kunnioitetaan lapsen edun periaatetta, ja kun heidät on kotiutettu, tarjoaa heille asianmukaisen mahdollisuuden saada kuntoutuspalveluja ja apua (Panama).</p>	<p>Kotiuttaa Suomen kansalaiset lapsineen aseellisten selkkausten alueilta lapsen edun mukaisesti ja tarjota kuntoutuspalveluja ja apua (Panama).</p>
	<p>138.92 Täyttää vastuunsa Koillis-Syyriassa vangittuina oleviin ulkomaisiin terroristitaistelijoihin liittyneitä kansalaisiaan ja heidän perheitään kohtaan ja kotiuttaa heidät kunnioittaen kansainvälistä oikeutta sekä lopettaa tämän asian politisoinnin (Syyrian arabitasavalta).</p>	<p>Kotiuttaa Suomen kansalaiset perheineen Koillis-Syyrian vankileireiltä (Syyria).</p>
	<p>138.111 Tehostaa järjestelmää, jolla nuoria, maahanmuuttajia, vammaisia henkilöitä ja muita työttömyyttä kokevia ihmisryhmiä autetaan löytämään töitä, ja ryhtyy toimenpiteisiin antaakseen lisää sosiaalista tukea haavoittuville ryhmille ja parantaakseen terveyspalvelujen saatavuutta (Valko-Venäjä).</p>	<p>Tehostaa työnsaantia nuorille, maahanmuuttajille ja vammaisille henkilöille, tarjota sosiaalista tukea ja parantaa terveyspalvelujen saatavuutta (Valko-Venäjä).</p>

	138.114 Tarjoaa laadukkaita sosiaali- ja mielenterveyspalveluja lapsille ja nuorille sekä tehostaa lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattihenkilöiden trauma- ja mielenterveyskoulutusta (Viro).	Tarjota laadukkaat sosiaali- ja mielenterveyspalvelut lapsille ja nuorille, sekä ammattihenkilöiden trauma- ja mielenterveyskoulutusta (Viro).
	138.115 Lisää mielenterveyspalvelujen saatavuutta kaikilla alueilla ja parantaa erityisesti lapsille ja nuorille tarkoitettuja ennalta ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen palveluja (Panama).	Lisää mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja lapsille ja nuorille ennalta ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen palveluja (Panama).
	138.116 Luo etenkin fyysisesti vammaisille henkilöille ja lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet saada mielenterveyspalveluja koko maassa (Sierra Leone).	Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada mielenterveyspalveluja koko maassa (Sierra Leone).
	138.119 Varmistaa edelleen kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Intia).	Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Intia).
	138.120 Varmistaa kaikille lapsille, myös maahanmuuttajataustaisille lapsille, yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Vietnam).	Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Vietnam).
	138.121 Ryhtyy uusiin toimenpiteisiin, jotka keskittyvät osallistavaan opetukseen haavoittuvien ryhmien lapsille tai syrjäytymisvaarassa oleville lapsille, kuten romanilapsille (Armenia).	Osallistavaa opetusta haavoittuvien ryhmien ja syrjäytymisvaarassa oleville lapsille (Armenia).
	138.122 Laajentaa meneillään olevien ammattikoulutuksen uudistusten puitteissa edelleen nuorten vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada ammattikoulutusta ja löytää työtä (Bulgaria).	Laajentaa nuorten vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada ammattikoulutusta ja työtä (Bulgaria).
	138.124 Tehostaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen kaikille tytöille ja pojille, mukaan lukien romanit ja maahanmuuttajataustaiset (Peru).	Yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen kaikille tytöille ja pojille, ml. romanit ja maahanmuuttajataustaiset (Peru).
	138.128 Valtavirtaistaa lapsen oikeudet ja alkuperäiskansojen oikeudet edelleen Suomen kansalliseen työhön, jolla torjutaan ilmastonmuutosta (Samoa).	Valtavirtaistaa lapsen ja alkuperäiskansojen oikeudet ilmastonmuutoksen torjuntatyöhön (Samoa).
	138.137 Kehottaa koordinointiin niiden erilaisten kansallisten järjestelmien välillä, joiden tehtävänä on auttaa väkivaltaa pakenevia naisia ja tyttöjä (Costa Rica).	Koordinointi väkivaltaa pakenevia naisia ja tyttöjä auttavien järjestelmien välillä (Costa Rica).

	138.139 Pyrkii edelleen poistamaan perheväkivallan sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän ilmentymät, takaa tehokkaat resurssit hyvitystä varten ja lyhentää oikeudenkäyntien kestoa (Kuuba).	Poistaa perheväkivalta sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä, tehokkaat resurssit hyvitystä varten ja lyhentää oikeudenkäyntien kestoa (Kuuba).
	138.152 Jatkaa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman vuosille 2022–2025 tehokasta täytäntöönpanoa, parantaen edelleen naisten ja tyttöjen mahdollisuuksia saada oikeussuojaa ja edistään ilmoittamista heihin kohdistuneesta väkivallasta (Ranska).	Jatkaa Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman täytäntöönpanoa, parantaa naisten ja tyttöjen oikeussuojaa ja edistää ilmoittamista heihin kohdistuneesta väkivallasta (Ranska).
	138.155 Jatkaa määrätietoisia toimia sukupuolittuneen ja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi, perheväkivalta mukaan lukien (Kypros).	Toimia perheväkivallan sekä sukupuolittuneen ja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi (Kypros).
	138.170 Tehostaa pyrkimyksiä estää ja torjua edelleen jatkuvaa naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ongelmaa edistämällä etenkin maaseutualueilla asuvien uhrien mahdollisuuksia käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja (Filippiinit).	Estää ja torjua naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa edistämällä erityisesti maaseutualueilla asuvien oikeussuojakeinoja (Filippiinit).
	138.177 Jatkaa pyrkimyksiään estää naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja poistaa sitä muun muassa lisäämällä resursseja seksuaalisen tai sukupuolittuneen väkivallan uhrien hoitoverkoston käyttöön (Uruguay).	Estää naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja lisätä resursseja seksuaalisen tai sukupuolittuneen väkivallan uhrien hoitoverkoston käyttöön (Uruguay).
	138.178 Ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädäntönsä parantamiseksi tarkoituksena tehostaa naisten ja lasten suojelua väkivallalta (Valko-Venäjä).	Tehostaa naisten ja lasten suojelua väkivallalta lainsäädännön parantamisella (Valko-Venäjä).
	138.179 Varmistaa lapsen edun huomioon ottamisen ensisijaisesti kaikissa maahanmuuttoa koskevissa lapsiin vaikuttavissa päätöksissä, myös perheenyhdistämismenettelyissä, helpottaakseen lasten yhdistämistä perheisiinsä inhimillisesti ja joutuisasti (Uruguay).	Lapsen edun huomioon ottaminen maahanmuuttoa koskevissa lapseen vaikuttavissa päätöksissä ja helpottaa lasten yhdistämistä perheisiinsä (Uruguay).
	138.180 Uudistaa maahanmuuttolainsäädännön pyrkien turvaamaan lapsen edun, lopettamaan alaikäisten säilöönoton ja helpottamaan perheenyhdistämistä (Meksiko).	Uudistaa maahanmuuttolainsäädäntö lapsen edun turvaamiseksi, lopettaa alaikäisten säilöönotto ja helpottaa perheenyhdistämistä (Meksiko).

	138.181 Lopettaa maahanmuuttajalasten säilöönnoton ja suojelee heidän oikeuksiaan (Kiina).	Lopettaa maahanmuuttajalasten säilöönnoton ja suojelee heidän oikeuksiaan (Kiina).
	138.182 Varmistaa, ettei lapsia oteta säilöön maahanmuuttoon liittyviä tarkoituksia varten ja selvittää lasten ikään ja yksilöllisiin olosuhteisiin soveltuvia säilöönnoton vaihtoehtoja (Iranin islamilainen tasavalta).	Lopettaa maahanmuuttajalasten säilöönnoton ja selvittää lasten ikään ja yksilöllisiin olosuhteisiin soveltuvia säilöönnoton vaihtoehtoja (Iran).
	138.183 Kieltää maahanmuuttajalasten säilöönnoton kehittämällä vaihtoehtoja lasten ja heidän perheenjäsentensä säilöönnotolle (Sambia).	Kieltää maahanmuuttajalasten säilöönnoton kehittämällä vaihtoehtoja lasten ja heidän perheenjäsentensä säilöönnotolle (Sambia).
	138.184 Harkitsee alaikäisten säilöönnoton kieltämistä yleisesti (Filippiinit).	Harkita alaikäisten säilöönnoton kieltämistä yleisesti (Filippiinit).
	138.185 Kieltää maahanmuuttolainsäädännön rikkomiseen perustuvan lasten säilöönnoton ja säätää säilöönnoton vaihtoehtoja (Sierra Leone).	Kieltää maahanmuuttolainsäädännön rikkomiseen perustuvan lasten säilöönnoton ja säätää säilöönnoton vaihtoehtoja (Sierra Leone).
	138.186 Harkitsee rajoittavansa lasten sijoittamista sijaishuoltoon ja pitävänsä ensisijaisena ratkaisuna heidän jättämistään oman perheensä hoitoon tai heidän palauttamistaan omiin perheisiinsä (Irak).	Rajoittaa lasten sijoittamista sijaishuoltoon ja pitää ensisijaisena ratkaisuna lasten jättämisen tai palauttamisen perheisiinsä (Irak).
	138.187 Kunnioittaa lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti vanhempien oikeuksia kasvattaa ja kouluttaa lapsensa (Nigeria).	Kunnioittaa vanhempien oikeuksia kasvat- taa ja kouluttaa lapsensa (Nigeria).
	138.188 Asettaa etusijalle pyrkimykset pitää lapset oman perheensä hoidossa tai palauttaa heidät omaan perheeseensä ja varmistaa perheiden mahdollisuuden saada lasten huoltamiseen tukea (Puola).	Pyrkimys pitää lapset perheessään ja varmistaa perheille tukea lasten huoltamiseen (Puola).
	138.189 Puuttuu hoitolaitoksissa laajalle levinneeseen lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja heihin kohdistuvaan seksuaaliseen väkivaltaan (Syyrian arabitasavalta).	Puuttua lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja väkivaltaan hoitolaitoksissa (Syyria).

	138.204 Edistää sellaista sukupuoli-identiteettiä koskevaa lainsäädäntöä, jossa tunnustetaan ihmisten, myös lasten ja nuorten, oikeus kehittyä vapaasti ja joka takaa heille ihmisarvoisen kohtelun (Argentiina).	Edistää sukupuoli-identiteettiä koskevaa lainsäädäntöä, jossa tunnustetaan lasten ja nuorten oikeus kehittyä vapaasti ja joka takaa heille ihmisarvoisen kohtelun (Argentiina).
	138.205 Säättää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa alle 18-vuotiaiden henkilöiden sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen (Islanti) (Kanada).	Säättää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa alle 18-vuotiaiden henkilöiden sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen (Islanti, Kanada).
	138.210 Kunnioittaa intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta ja kieltää tarpeettomat kirurgiset toimenpiteet (Islanti); kunnioittaa intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta toteuttamalla tehokkaat oikeudelliset ja muut toimenpiteet, joiden avulla kielletään tarpeettomat kirurgiset toimenpiteet (Israel).	Kunnioittaa intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta ja kieltää tarpeettomat kirurgiset toimenpiteet (Islanti, Kanada).
	138.216 Kiinnittää erityistä huomiota paperittomien maahanmuuttajien lapsiin ja ilman huoltajaa maahan tulleisiin alaikäisiin (Kongo).	Säättää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa alle 18-vuotiaiden henkilöiden sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen (Islanti) (Kanada).
	138.217 Parantaa maahanmuuttajien, etenkin lasten ja nuorten, suojelumekanismia kansainvälisten vaatimusten mukaisesti (Paraguay).	Parantaa maahanmuuttajien, etenkin lasten ja nuorten, suojelumekanismia kansainvälisten vaatimusten mukaisesti (Paraguay).
	138.228 Takaa turvapaikanhakijoille oikeuden oikeudenmukaiseen turvapaikkaa koskevaan päätöksentekoprosessiin sekä sen, ettei turvapaikkaa hakevia lapsia ja perheitä, joissa on alaikäisiä lapsia, oteta säilöön (Espanja).	Turvapaikanhakijoille oikeus oikeudenmukaiseen turvapaikkaa koskevaan päätöksentekoprosessiin ja taata, ettei perheitä, joissa on alaikäisiä lapsia, oteta säilöön (Espanja).

EUROOPAN NEUVOSTO

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
Euroopan neuvoston kidutuksen	109. CPT haluaisi saada tietoja meneillään olevassa lastensuojelupalvelujen uudistuksessa tapahtuneesta edistyksestä vapaudenmenetyksen kohteeksi joutuneiden nuorten kohtelun osalta.	Lisää tietoja meneillään olevasta lastensuojelupalvelujen uudistuksesta.

vastainen komitea (CPT/Inf (2021) 7)		
	<p>117. CPT suosittelee, että Sairilan koulukoti (ja tarvittaessa muut nuorisolaitokset) ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että vaatimusta tarjota nuorille pääsy ulkoalueille ainakin kahdeksi tunniksi päivässä noudatetaan käytännössä</p>	<p>Nuorisolaitosten toimenpiteet varmistamaan vähintään kahden tunnin päivittäinen ulkoilu.</p>
	<p>122. CPT suosittelee Suomen viranomaisia ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, myös lainsäädännön tasolla, sen varmistamiseksi, että - Sairilan ja Sippolan koulukodeissa (ja tarvittaessa muissa nuorisolaitoksissa) painotetaan enemmän huumeriippuvuuden hoitoa, kuten henkilökohtaisia hoito-ohjelmia ja nuorten motivointia osallistumaan hoitoon - lastensuojelulaitoksella on tehokkaat keinot suojella niissä asuvia nuoria huumeiden käytön, seksuaalisen hyväksikäytön tai rikolliseen toimintaan osallistumisen haitoilta. CPT lisäksi luottaa, että nämä vaatimukset otetaan huomioon meneillään olevassa lastensuojelupalvelujen uudistuksessa. CPT haluaisi saada tietoja suunnitelluista toimista kolmen kuukauden kuluessa</p>	<p>Lainsäädäntötoimia sen varmistamiseksi, että nuorisolaitoksissa painotetaan huumeriippuvuuden hoitoa, suojellaan nuoria huumeiden käytön, seksuaalisen hyväksikäytön tai rikolliseen toimintaan osallistumisen haitoilta.</p>
	<p>123. CPT kannustaa Suomen viranomaisia ottamaan huomioon arvioinnin, jonka nuorten kanssa tiiviissä vuorovaikutuksessa oleva valtion koulukotien henkilöstö tekee, kun viranomaiset päättävät tarvittavista toimenpiteistä, joilla rajoitetaan nuorten vapaata liikkumista laitoksen ulkopuolella.</p>	<p>Viranomaisten otettava huomioon koulukotien henkilöstön nuorten kanssa vuorovaikutuksessa tekemä arviointi toimenpiteistä, joilla rajoitetaan vapaata liikkumista laitoksen ulkopuolella.</p>
	<p>124. CPT kannustaa Suomen viranomaisia määrätietoisesti jatkamaan pyrkimystään vastata tehokkaasti ilmeiseen tarpeeseen tiiviimmästä yhteistyöstä lastensuojelun ja terveydenhuollon välillä, jotta voidaan varmistaa, että vakavista mielenterveysoireista kärsivät nuoret saavat asianmukaista hoitoa. Samalla tulisi pyrkiä ratkaisemaan ongelma, joka johtuu siitä, että maanlaajuisesti on vähennetty paikkoja psykiatrisissa sairaaloissa, minkä seurauksena yhä useampia nuoria, joilla on vakavia mielenterveysoireita ja joiden hoitaminen on usein ollut erityisen hankalaa ja/tai jotka ovat olleet hyvin itsetuhoisia, lähetetään valtion koulukoteihin.</p>	<p>Pyrkiä tiiviimpään yhteistyöhön lastensuojelun ja terveydenhuollon välillä varmistaakseen asianmukaiseen hoitoon pääsy mielenterveysoireista kärsiville nuorille.</p>

	<p>126. CPT on huolissaan siitä, että yhdellä koulukodissa tavatuista nuorista oli hänen henkilökohtaisten tietojensa mukaan diagnosoitu hepatiitti-C, mutta hän ei ollut ilmeisesti saanut siihen hoitoa. Hepatiitti-C:hen on saatavilla hoitoa, ja kun otetaan huomioon kyseisestä taudista aiheutuvien vakavien ja peruuttamattomien pitkäaikaissaurausten riski, hepatiitti-C:tä sairastavan nuoren tilanne tulisi arvioida, jotta hän voi saada DAA-hoitoa. CPT suosittelee kaikkia lastensuojelulaitoksia noudattamaan näitä vaatimuksia käytännössä. CPT haluaisi myös saada kolmen kuukauden kuluessa vahvistuksen siitä, että edellä mainitussa tapauksessa on suoritettu DAA-hoidon arviointi.</p>	<p>Lastensuojelulaitosten arvioitava hepatiitti-C:tä sairastavien nuorten tilanne, ja antaa tarvittaessa DAA-hoitoa.</p>
	<p>127. Jotta voidaan estää taudin leviäminen muihin nuoriin ja/tai henkilökuntaan, toimenpiteisiin tulisi ryhtyä sen varmistamiseksi, että lastensuojelulaitoksissa olevat nuoret, joiden epäillään saaneen Covid-19-tartunnan, minimoivat sosiaaliset kontaktinsa lyhyeksi aikaa ja säilyttävät fyysisen etäisyyden toisiin henkilöihin, kunnes testitulokset on tiedossa. CPT luottaa siihen, että kaikki lastensuojelulaitokset ympäri Suomea noudattavat näitä vaatimuksia käytännössä.</p>	<p>Tarvittavat toimenpiteet Covid-19-tartuntojen torjumiseksi lastensuojelulaitoksissa.</p>
	<p>130. CPT suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin Sairilan ja Sippolan koulukodeissa (ja tarvittaessa muissa lastensuojelulaitoksissa) sen varmistamiseksi, että rauhoittumishuoneeseen sijoittamista käytetään tässä kohdassa esitettyjen vaatimusten mukaisesti. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa vastaavasti.</p>	<p>Koulukotien rauhoittumishuoneeseen sijoittamista käytettävä vaatimusten mukaisesti ja lainsäädäntöä muuttaa vastaavasti.</p>
	<p>131. CPT suosittelee, että eristyksissä pidettävien nuorten välitöntä ja henkilökohtaista valvontaa lisätään Sairilan ja Sippolan koulukodeissa (ja tarvittaessa muissa lastensuojelulaitoksissa) asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti, sillä videovalvonta ei voi korvata välitöntä ja henkilökohtaista valvontaa.</p>	<p>Nuorten välitöntä ja henkilökohtaista valvontaa lisättävä lastensuojelulaitoksissa.</p>
	<p>132. CPT kannustaa Sippolan ja Sairilan koulukotien johtoa pysymään valppaina ja varmistamaan, että nuorten kanssa käydään aina perusteellinen keskustelu eristämistoimenpiteen päätyttyä.</p>	<p>Nuorten kanssa käytävä perusteellinen keskustelu eristämistoimenpiteen päätyttyä koulukodeissa.</p>

	133. CPT haluaisi saada Suomen viranomaisilta kommentteja käytännöstä, jonka mukaan lastensuojelulaitoksiin kutsutaan poliisi hallitsemaan väkivaltatilanteita.	Viranomaisilta kommentteja käytännöstä, jonka mukaan lastensuojelulaitoksiin kutsutaan poliisi hallitsemaan väkivaltatilanteita.
	136. CPT kannustaa Suomen viranomaisia olemaan valppaina ja varmistamaan, että lastensuojelulaitoksissa olevat nuoret ovat tietoisia käytettävissään olevista valitusmenettelyistä.	Viranomaisten oltava valppaina ja varmistaa, että lastensuojelulaitoksissa olevat nuoret ovat tietoisia valitusmenettelyistä.
Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1)	<p>Muut suositukset</p> <p>10. Vahvistetaan tukea saamen kielen opetukselle kiinnittäen erityistä huomiota kielipesiin, etäopetukseen ja opettajankoulutukseen. Lisäksi viranomaisten olisi lisättävä ponnistelujaan romanikielen ja karjalan kielten elvyttämiseksi edistämällä aktiivisesti näiden kielten opetusta ensimmäisenä kielenä kouluissa;</p>	Vahvistaa tukea saamen kielen opetukselle sekä romanikielen ja karjalan kielten elvyttämiseksi.
Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolten komitea (GRETA) 2019 (CP(2019)6)	<p>Issues for immediate action</p> <p>GRETA urges the Finnish authorities to set up a National Referral Mechanism for the identification and referral to assistance of child victims of THB which takes into account the special circumstances and needs of child victims, involves child specialists and ensures that the best interests of the child are the primary consideration in all proceedings relating to child victims of THB and children at risk. This should include steps to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ routinely consider the possibility of trafficking when interviewing asylum-seeking children; ▪ proactively identify unaccompanied and separated asylum-seeking children who might have become victims of THB for the purpose of forced marriage; 	<p>Perustaa kansallinen mekanismi (National Referral Mechanism) ihmiskaupan lapsiuhrien tunnistamiseksi ja avun ohjaamiseksi, sisältäen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rutiinomaisen harkinnan ihmiskaupan mahdollisuudesta haastatellessa turvapaikanhakijalapsia • proaktiivisen ihmiskaupan uhrien tunnistamisen tapauksissa, joissa ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevat lapset ovat saattaneet joutua ihmiskaupan uhreiksi pakkoavioliiton takia.

	<p>Further conclusions</p> <p>GRETA considers that the Finnish authorities should take further steps to provide specialised and continuous training to all professionals who may come into contact with victims of THB, including <u>child victims</u>, to enable them to identify victims and refer them to assistance. Professionals involved in the provision of assistance to victims of THB, in particular at the municipal level, including health-care staff and social workers, should receive further training on the legislation in force as regards THB victims' rights to assistance, including specialised services, legal aid and compensation;</p>	<p>Koulutuksen lisääminen ihmiskaupan uhreja, mukaan lukien lapsia, kohtaaville ammattilaisille.</p>
	<p>GRETA welcomes the research conducted in the reporting period as regards different aspects of THB and invites the Finnish authorities to continue conducting and supporting research on THB related issues and emerging trends as an important source of information on the impact of current policies as well as a basis for future measures. An area where research could be commissioned is the possible links between online streaming of <u>sexual abuse of children</u> and human trafficking;</p>	<p>Tutkimuksen lisääminen mahdollisista yhteyksistä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suoratoiston ja ihmiskaupan välillä.</p>
	<p>GRETA considers that the Finnish authorities should take steps to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ raise public awareness about the risks and different manifestations of child trafficking, including for the purpose of forced marriage; ▪ sensitise and train child welfare professionals across the country on risks of trafficking and effective prevention measures; ▪ raise awareness by including THB as a topic in the national school curricula, including as regards online safety, accompanied by appropriate training of teachers; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tietoisuuden lisääminen lapsikaupan riskeistä ja ilmenemismuodoista, ml. pakkoavioliitot. ▪ Lastensuojelun ammattilaisten kouluttaminen eri puolilla maata ihmiskaupan riskistä ja tehokkaista ehkäisytoimista. ▪ Tietoisuuden lisääminen koulujen opetussuunnitelmien ja opettajien kouluttamisen kautta.
	<p>GRETA considers that the Finnish authorities should take steps to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ train all professionals working with child victims of trafficking, including representatives of unaccompanied children, to recognise and respond appropriately to their individual needs and the best interests of the child; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toimet ihmiskaupan lapsiuhrien parissa työskentelevien kouluttamiseksi niin, että he tunnistavat yksilölliset tarpeet ja lapsen edun.

	<ul style="list-style-type: none"> provide assistance to adolescent victims of trafficking who are transitioning to adulthood, according to their needs; 	<ul style="list-style-type: none"> Avun tarjoaminen ihmiskaupan nuorille uhreille heidän tarpeidensa mukaan.
	<ul style="list-style-type: none"> GRETA considers that the Finnish authorities should ensure that in the context of the return procedures for victims of trafficking: no return of a child victim of THB is carried out before a thorough assessment of the child's best interest has been carried out and arrangements made for the necessary support measures upon arrival in the receiving country; 	<p>Palauttamismenettelyjen yhteydessä:</p> <ul style="list-style-type: none"> lapsiuhrien edun arviointi ja tukitoimet ennen palauttamista.
<p>Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (CRI(2019)38)</p>	<p>Romanit</p> <p>86. ECRI suosittaa, että viranomaiset varmistavat, että (i) kansallisen romanistrategian toteutukseen (2018-2022) osoitetaan riittävä rahoitus; (ii) paikalliset ja alueviranomaiset ovat täysin sitoutuneita strategian toteutukseen ja ettei aluehallinnon uudistus keskeytä romanitoimintojen rahoitusta ja toteutusta; (iii) romanilasten oppivelvollisuuden täyttämistä nousee merkittävästi; (iv) romanien työttömyysaste pienenee merkittävästi mm. tukemalla laajempaa ammatillisten koulutusohjelmien käyttöä.</p>	<p>Romanilasten oppimisvelvollisuuden täyttämistä merkittävä nostaminen.</p>
<p>Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9)</p>	<p>A. Laaja-alaiset ja yhteensovitetut toimintaperiaatteet (7 artikla)</p> <p>3. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia kehittämään voimassa olevien kansallisten toimintaohjelmien ja niistä opitun tiedon perusteella koordinoitua pitkän aikavälin suunnitelmaa tai strategiaa, jossa uhrien oikeudet asetetaan etusijalle kaikissa toimissa, joilla pannaan täytäntöön Istanbulin sopimus kokonaisuudessaan, ja jossa painotetaan asianmukaisesti kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia varmistamaan, että kaikenlaisen naisiin kohdistuvan väkivallan, mukaan lukien perheväkivallan, sukupuolittuneeseen luonteeseen kiinnitetään tarvittava poliittinen huomio.</p>	<p>Kehittää pitkän aikavälin suunnitelman Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon.</p>
	<p>10. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia</p> <p>a. käsittelemään tutkimuksen avulla kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja, kuten seksuaalista väkivaltaa, vainoamista, pakkosterilointia,</p>	<p>Tukea tutkimusta siitä, miten perheväkivallan todistajaksi joutuminen vaikuttaa lapsiin.</p>

	<p>pakkoavioliittoa tai muita perinteisiä käytäntöjä, jotka ovat haitaksi naisille ja joita ei ole aiemmin tutkittu;</p> <p>b. tukemaan tutkimusta erityisiin uhriryhmiin, kuten maahanmuuttajanaisiin ja etnisten vähemmistöjen naisiin, kohdistuvasta väkivallasta;</p> <p>c. tukemaan tutkimusta siitä, miten <u>perheväkivallan todistajaksi joutuminen vaikuttaa lapsiin</u>;</p> <p>d. sijoittamaan edelleen voimavaroja nykyisten toimintaperiaatteiden ja käytäntöjen, kuten uhrien suojelutoimien, arviointiin arvioidakseen niiden tehokkuutta ja täytäntöönpanon tasoa sekä uhrien tyytyväisyyttä tarjottuihin palveluihin läheisessä yhteistyössä erityistukipalvelujen kanssa.</p>	
	<p>III. Ehkäiseminen</p> <p>A. Valistus (13 artikla)</p> <p>11. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia edistämään tai toteuttamaan säännöllisesti ja kaikilla tasoilla valistuskampanjoita tai ohjelmia, joissa käsitellään naisiin kohdistuvan väkivallan eri ilmentymiä, muun muassa yhteistyössä kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden, tasa-arvoelinten, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen, erityisesti naisjärjestöjen, kanssa. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia myös ryhtymään toimiin edistääkseen ohjelmia ja toimintoja, joiden tarkoituksena on voimaannuttaa naisia ja tyttöjä, myös erityisten ryhmien ja yhteisöjen naisia ja tyttöjä.</p>	<p>Lisätä tietoutta naisiin kohdistuvan väkivallan eri ilmentymistä ja voimaannuttaa naisia ja tyttöjä.</p>
	<p>B. Koulutus (14 artikla)</p> <p>12. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia arvioimaan uudelleen keskeisiä poliittisia asiakirjojaan ja aineistojaan, opetusaineistot mukaan lukien, varmistaakseen, että kaikkia naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan muotoja käsitellään iänmukaisesti. GREVIO kehottaa Suomea myös varmistamaan, että oppilaitosten henkilöstö on tietoinen siitä, miten yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat väkivallan eri muodot tunnistetaan ja miten niitä käsitellään. Lisäksi GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia edistämään näiden asioiden sisällyttämistä kaikkien asianomaisten ammattien opetussuunnitelmiin.</p>	<p>Varmistaa, että naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan muotoja käsitellään iänmukaisesti koulutus- ja poliittisissa aineistoissa.</p>
	<p>C. Ammattihenkilöstön koulutus (15 artikla)</p>	<p>Kouluttaa lainvalvontavirkahenkilöitä, syyttäjiä ja väkivallan uhreiksi joutuneiden</p>

	<p>13. GREVIO vaatii Suomen viranomaisia ottamaan käyttöön kaikille lainvalvontavirkamiehille ja syyttäjille pakollisen ja järjestelmällisen perus- ja jatkokoulutuksen, jossa käsitellään kaikkia Istanbulin sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia väkivallan muotoja. GREVIO kehottaa painokkaasti kouluttamaan kaikkia väkivallan uhriksi joutuneiden naisten tai lasten parissa työskenteleviä ammattihenkilöitä, jotta heille varmistetaan tieto erilaisten haavoittuvien ryhmien erityispiirteistä ja -tarpeista. GREVIO kehottaa rakentamaan tämän koulutuksen sellaisten selvien säännösten ja ohjeiden pohjalle, joilla asetetaan vaatimukset henkilöstön noudatettavaksi kullakin alalla.</p>	<p>kanssa työskenteleviä väkivallan eri muodoista.</p>
	<p>C. Yleiset tukipalvelut (20 artikla)</p> <p>1. Sosiaalipalvelut</p> <p>18. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan, että paikallisten, kunnallisten ja alueellisten viranomaisten sekä sosiaalipalvelujen keskuudessa otetaan käyttöön ohjelmia, joilla pyritään varmistamaan uhrien toipuminen väkivallasta ja taloudellinen riippumattomuus auttamalla heitä taloudellisesti, kouluttamalla heitä ja avustamalla heitä työsaannissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä kohtuuhintaisten, pysyvien asuntojen tarjoamiseen kaikille väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen, etenkin uhreille, jotka eivät voi jäädä kotiinsa, ja naisten turvakodissa oleskelleille uhreille jatkotoimena. Lisäksi on parannettava tietoisuutta naisiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista sekä kulttuurisensitiivisyyttä kansallisiin vähemmistöihin, kuten saamelaisiin, ja muihin Suomen erityisiin naisryhmiin kuuluvien naisten erityistä tilannetta kohtaan. Tällä tietoisuuden parantamisella on pyrittävä tarjoamaan asianmukaista tukea, joka on sovitettu kaikkien uhrien yksilöllisiin erityispiirteisiin, oikeuksiin ja tarpeisiin sekä ylittämään kieliesteet.</p>	<p>Varmistaa väkivallan uhrien toipuminen aputoimilla, erityisesti tarjoamalla kohtuuhintaisia asuntoja väkivallan uhreille ja heidän lapsilleen.</p>
	<p>D. Erityistukipalvelut (22 artikla)</p> <p>20. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia ryhtymään toimiin varmistukseen sellaisten naisille tarkoitettujen erityistukipalvelujen tarjoamisen, joissa lähestymistapana on ajatus väkivallan sukupuolittuneisuudesta ja joissa annetaan laaja-alaista, välitöntä tukea sekä lyhyt- että pitkäaikaisesti kaikille väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen kaikkialla Suomessa. Poliisin ja muiden laitosten on ohjattava uhrit näihin naisten erityistukipalveluihin suoraan ja vältettävä toistuvaa ohjaamista niihin. Ennakoivaa lähestymistapaa tarvitaan erityisesti</p>	<p>Tarjota erityistukipalveluja naisuhreille ja heidän lapsilleen kaikkialla Suomessa.</p>

	<p>poliisin puututtua väkivaltaan, jotta pystytään varmistamaan uhrien tavoittaminen ja heidän mahdollisuutensa käyttää oikeuksiaan suojeluun ja tukeen.</p>	
	<p>E. Turvakodit (23 artikla)</p> <p>21. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia jatkamaan ja tehostamaan pyrkimyksiään lisätä turvakotipaikkojen määrää ja laajentaa turvakotien maantieteellistä sijoittumista eri puolille Suomea, jotta Suomi saavuttaisi Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa asetetun vähimmäisvaatimuksen yhdestä perhepaikasta 10 000 asukasta kohti. Lisäksi GREVIO kehottaa painokkaasti antamaan turvakodeille riittävät voimavarat, myöntämään niille pitkäaikaista rahoitusta ja tarjoamaan väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen turvakoteja, jotka on tarkoitettu pelkästään naisille. Lisäksi GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia arvioimaan, miten turvakodit ovat käytännössä saavutettavissa vammaisille naisille, eri romaniyhteisöjen naisille ja päihdeongelmallisille naisille.</p>	<p>Lisätä turvakotien määrää ja niiden resursseja sekä tarjota naisuhreille ja heidän lapsilleen vain naisille tarkoitettuja turvakoteja.</p>
	<p>G. Seksuaalisen väkivallan uhrien tukipalvelut (25 artikla)</p> <p>23. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia jatkamaan pyrkimyksiään perustaa seksuaalisen väkivallan uhrien tukikeskuksia kaikkialle maahan ja varmistamaan muiden sellaisten tukipalvelujen saatavuuden, joilla tuetaan naisia ja tyttöjä näiden hakiessa apua päivien, viikkojen, kuukausien tai jopa vuosien kuluttua väkivallanteosta. GREVIO myös kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan sellaisten matalan kynnyksen palvelujen perustamisen, joissa tarjotaan laaja-alaista käytännön tukea, mukaan lukien oikeudellinen tuki uhrien pääsemiseksi oikeuksiin ja suojelutoimiin sekä pitkäaikainen psykososiaalinen tuki kaikille raiskauksen ja seksuaalisen väkivallan uhreille.</p>	<p>Perustaa seksuaalisen väkivallan uhreille tukikeskuksia kaikkialle maahan ja varmistaa tukipalvelujen saatavuuden naisille ja tytöille riippumatta siitä, kuinka kauan väkivallanteosta on.</p>
	<p>H. Lapsitodistajien suojelu ja tuki (26 artikla)</p> <p>24. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan iänmukaisen psykososiaalisen neuvonnan saatavuuden kaikenlaisen Istanbulin sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan väkivallan lapsitodistajille, ja erityisesti lapsille, jotka ovat joutuneet todistamaan perheväkivaltaa ja eron jälkeistä toisen vanhemman toiseen vanhempaan kohdistamaa vainoamista.</p>	<p>Varmistaa iänmukainen psykososiaalinen neuvonta väkivallan lapsitodistajille.</p>

	<p>V. Aineellinen oikeus</p> <p>A. Siviilioikeudelliset kysymykset</p> <p>3. Huoltajuus ja tapaamisoikeudet (31 artikla)</p> <p>26. GREVIO vaatii Suomen viranomaisia ryhtymään tarvittaviin toimiin, lainsäädännön muutokset mukaan lukien, varmistaakseen, että tuomioistuimilla on velvollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ käsitellä kaikki naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvät asiat päätettäessä huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta; ▪ varmistaa sen tunnustaminen, että lapsen etu on vaarantunut hänen joutuessaan todistamaan läheiseen ihmiseen kohdistuvaa väkivaltaa, ja ▪ rajoittaa huoltajuutta ja tapaamisoikeuksia, jos se on perustelua lapsen turvallisuuden ja edun takaamiseksi. 	<p>Tunnustaa tapahtunut väkivalta ja varmistaa lapsen etu huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä.</p>
	<p>B. Rikosoikeudelliset kysymykset</p> <p>1. Pakkoavioliitto (37 artikla)</p> <p>31. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia harkitsemaan pakkoavioliiton sisällyttämistä rikoslakiin erikseen määriteltynä, jotta näiden rikosten erityisluonne tulisi otetuksi huomioon ja jotta lainvalvontaviranomaiset ja tuomioistuimet voisivat soveltaa tätä rikosta koskevia säännöksiä. Lisäksi GREVIO kehottaa Suomea säätämään yleissopimuksen 37 artiklan 2 kohdan mukaisesti rangaistavaksi aikuisen tai lapsen tahallisen houkuttelemisen toisen valtion alueelle tarkoituksena pakottaa hänet avioliittoon.</p>	<p>Sisällyttää pakkoavioliitto rikoslakiin ja säättää rangaistavaksi aikuisen tai lapsen tahallinen houkutteleminen toisen valtion alueelle avioliittoon pakottamiseksi.</p>
	<p>5. Naisen sukuelinten silpominen (38 artikla)</p> <p>32. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia säätämään yleissopimuksen 38 artiklan c alakohdan mukaisesti rangaistavaksi tytön tahallisen kehottamisen, pakottamisen tai järjestämisen alistumaan sukuelintensä silpomiseen.</p>	<p>Säätää rangaistavaksi tyttöjen sukuelinten silpominen.</p>
	<p>8. Raskauttavat seikat (46 artikla)</p> <p>35. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia ryhtymään asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, että oikeuslaitos katsoo raskauttavaksi seikaksi myös</p>	<p>Katsoa lasten läsnäolon naisiin kohdistuvan väkivallan aikana raskauttavaksi seikaksi oikeuslaitoksissa.</p>

	lasten läsnäolon kaikkien muiden Istanbulin sopimuksen 46 artiklassa lueteltujen raskauttavien seikkojen ohella.	
	<p>VI. Tutkinta, syytetoimet, prosessioikeus ja suojelutoimet</p> <p>C. Riskinarviointi ja riskienhallinta (51 artikla)</p> <p>39. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia varmistamaan, että naisiin kohdistu-neissa väkivalta- ja perheväkivaltatapauksissa omaksutaan järjestelmällinen ja sukupuolisensitiivinen riskinarviointi ja turvallisuusjohtaminen vakiomenettelyksi kaikkien asianomaisten viranomaisten, erityisesti rikoslainkäyttöä harjoittavien vi-ranomaisten, toiminnassa, ja että kaikilla alueilla tehdään eri toimijoiden välillä tehokasta yhteistyötä, joka perustuu yksittäisen uhrin ihmisoikeuksiin ja turvallisuus-teen, varmistuen samalla, että lasten oikeuksia ja tarpeita ovat edustamassa nais-ten erityistukipalvelut.</p>	<p>Omaksuu sukupuolisensitiivisen riskiarvi- oinnin, varmistaa naisten erityistukipalvelut lasten oikeuksien ja tarpeiden edustajina</p> <p>Turvallisuusjohtaminen vakiomenettelyksi viranomaisten toiminnassa.</p>
	<p>VII. Maahanmuutto ja turvapaikanhaku</p> <p>A. Maahanmuutto (59 artikla)</p> <p>43. GREVIO kehottaa Maahanmuuttovirastoa tunnustamaan ne erityiset vaikeu-det, joita oleskeluluvan peruuttaminen voi aiheuttaa Suomessa oleville ulkomaai-sille naisille, joita heidän perheenkokoajapuolisonsa tai -kumppaninsa kohtelee väkivaltaisesti, varsinkin jos peruuttaminen voi johtaa siihen, että naiset erotetaan lapsistaan.</p>	<p>Maahanmuuttoviraston tunnustettava erityi- set vaikeudet, joita oleskeluluvan peruutta- minen voi aiheuttaa naisille, joita perheen- kokoajapuoliso kohtelee väkivaltaisesti, jos peruuttaminen voi johtaa naisten erottami- sen lapsistaan.</p>
	<p>44. GREVIO vaatii Suomen viranomaisia varmistamaan, ettei pelko Suomesta karkottamisesta lasten kanssa tai ilman lapsia estä maahanmuuttajanaisia jättä-mästä väkivaltaisia puolisoitaan tai kumppaneitaan. Tämä olisi tehtävä tiedotta-malla äskettäin maahan saapuneille maahanmuuttajanaisille heidän oikeuksis-taan ja myös mahdollisuudestaan saada itsenäinen oleskelulupa lähdettyään vä-kivaltaisesta suhteesta. Tähän olisi sisällyttävä myös maahanmuuttovirkamiesten valistamista ja valmiuksien kehittämistä tarkoituksena lisätä heidän ymmärrystään niiden naisten traumatisoitumisesta ja uhritumisesta, jotka erotetaan lapsistaan siksi, että heidät on karkotettu Suomesta väkivaltaisesta suhteesta lähtemisen seurauksena.</p>	<p>Varmistaa, ettei pelko Suomesta karkottami- sesta lasten kanssa tai ilman lapsia estä maahanmuuttajanaisia jättämästä väkival- taista puolisoa.</p>

	<p>B. Sukupuoleen perustuva turvapaikkahakemus (60 artikla)</p> <p>1. Vastaanotto ja majoitus</p> <p>46. GREVIO pyytää Suomen viranomaisia jatkamaan pyrkimyksiään varmistaa, että kaikille naisille ja tytöille tarjotaan asianmukainen ja turvallinen majoitus, mieluiten sellaisissa vastaanottotiloissa, joissa on naimattomille naisille erilliset tilat, mukaan lukien saniteettitilat.</p>	<p>Varmistaa maahanmuuttajanasioille ja -tytöille asianmukainen ja turvallinen majoitus.</p>
<p>Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea 2019</p>	<p>7 artikla - Lasten ja nuorten oikeus suojeluun</p> <p><i>10 kohta - Erityinen suojelu fyysisiä ja moraalisia vaaroja vastaan</i></p> <p>Komitea panee merkille Suomen antaman raportin sisältämät tiedot.</p> <p>Suojelu seksuaaliselta hyväksikäytöltä</p> <p>Komitea on aiemmin pyytänyt tietoja niistä lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa ja hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksista, jotka Suomi on tehnyt ratifioituaan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (Päätelmät 2011).</p> <p>Raportti ei sisällä tietoja tästä asiasta. Komitea toistaa pyyntönsä saada ajantasaiset tiedot oikeudellisesta tilanteesta eli siitä, suojaako lainsäädäntö kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia kaikenlaiselta seksuaaliselta hyväksikäytöltä, sekä muista toimista, jotka on toteutettu lasten seksuaalisen hyväksikäytön käsittelemiseksi.</p> <p>Komitea muistuttaa, että taatakseen 7 artiklan 10 kohdassa turvatun oikeuden sopimuspuolina olevien valtioiden on toteutettava erityiset toimenpiteet, joilla kielletään ja torjutaan kaikenlainen lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, erityisesti lasten osallistaminen seksielinkeinojen harjoittamiseen. Tähän kieltoon on liitettävä asianmukainen valvontamekanismi ja seuraamukset.</p> <p>Suojelu tietotekniikan väärinkäytöltä</p> <p>Komitea on aiemmin pyytänyt tietoja toimenpiteistä, jotka on toteutettu lasten suojelemiseksi internetissä tapahtuvalta hyväksikäytöltä (Päätelmät 2011).</p> <p>Raportin mukaan lasten ja nuorten turvallisuuteen internetin käyttäjinä ja sisällön luojina kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Kouluttamalla nuorisotyöntekijöitä varmistetaan, että heillä on riittävät tiedot ja taidot toiminnasta digitaalisissa ympäristöissä.</p>	<p>Lisätietoja vaaditaan. Päätelmä annetaan lisätietojen saamisen jälkeen.</p>

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi Helsingin kaupungin digitaalisen nuorisotyön keskuksen Verken digitaalisen nuorisotyön kansalliseksi osamiskeskukseksi. Yhtenä Verken päätehtävänä on varmistaa, että tietoisuus digitaalisesta nuorisotyöstä ja tämän työn osaaminen lisääntyvät. Keskeistä Verken toiminnassa on muun muassa edistää internetin turvallista käyttöä nuorten keskuudessa.

Mediataitokoulu Finnish Safer Internet Centre (FISIC) on perustettu edistämään internetin ja mobiiliteknologian nykyistä turvallisempaa ja parempaa käyttöä lasten ja nuorten keskuudessa. FISIC järjestää valistuskampanjoita sekä kehittää aineistoja ja välineistöjä jaettavaksi. Mediataitokoulujen verkostossa (Safer Internet Centres (SICs) toimii auttavien puhelinten verkosto, joka antaa lapsille, nuorille ja vanhemmille tietoa, neuvontaa ja apua haitallisen sisällön, haitallisten yhteydenottojen (kuten lapsen seksuaalisen houkuttelun) ja haitallisen menettelyn (kuten verkkokiusaamisen ja seksiviestittelyn) käsittelemistä varten.

Euroopan mediataitokoulujen verkostossa (Insafe) INHOPE-vihjelinjat tarjoavat yleisölle keinon ilmoittaa nimettömänä laittomaksi epäilemistään internetissä julkaistusta aineistosta, myös lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvästä aineistosta (CSAM). Vihjelinja varmistaa, että asia tutkitaan, ja jos aineisto todetaan laittomaksi, se siirretään käsiteltäväksi toimivaltaiselle lainvalvontaviranomaiselle ja usein myös internetin sisältöä hallinnoivalle palveluntarjoajalle.

Suomessa INHOPE-vihjelinjaverkostoon kuuluvaa *Nettivihje*-palvelua ylläpitää Pelastakaa Lapset ry -kansalaisjärjestö. *Nettivihje* välittää kaikki tiedot ulkomaisilla verkkosivuilla julkaistusta laittomasta CSAM-aineistosta sen maan vihjelinjalle, jossa laitton aineisto sijaitsee, sekä Suomessa Keskusrikospoliisille. Jos kyseisessä maassa ei ole INHOPE-verkoston jäsentä, laitonta sisältöä koskevat tiedot toimitetaan Suomen lainvalvontaviranomaisille. Kaikki merkitykselliset Suomea koskevat tiedot annetaan Suomen lainvalvontaviranomaisille arvioitavaksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suojelu muunlaiselta hyväksikäytöltä

Komitea on aiemmin pyytänyt tietoja ihmiskaupan vastaisen kansallisen toimintaohjelman toteuttamisesta ja seurannasta, erityisesti toimenpiteistä, jotka on toteutettu lapsikaupan seurannan ja arvioinnin tehostamiseksi, sekä koulutuksesta aloilla, joilla joudutaan tekemisiin lapsikaupan kanssa (Päätelmät 2011).

Raportti ei sisällä tietoja tästä asiasta. Komitea toistaa pyyntönsä saada tiedot toimenpiteistä, jotka on toteutettu lapsikaupan uhrien tunnistamiseksi ja lapsikaupan estämiseksi. Komitea katsoo, että jollei tietoja asiasta anneta seuraavassa

	<p>raportissa, komitea ei pysty millään perusteella todentamaan, onko tilanne peruskirjan mukainen.</p> <p>Komitea panee merkille Suomen raportista Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitealle [CRC/C/FIN\5-6.] vuodelta 2019, että maaliskuussa 2019 julkaistiin raportti alle 18-vuotiaista ja 18–21-vuotiaista ihmiskaupan uhreista. Raportin mukaan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä auttoi vuosina 2006–2018 yhteensä 55:tä alle 18-vuotiasta lasta ja 141:tä nuorta (18–21-vuotiasta) aikuista. Raportista ilmeni myös, että seksuaalinen hyväksikäyttö oli useimmin tunnistettu lapsiin ja nuoriin kohdistuvan ihmiskaupan muoto.</p> <p>Komitea tiedustelee, mitä toimenpiteitä on toteutettu tarkoituksena suojella ja auttaa haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, erityisesti niitä lapsia, jotka elävät katuoloissa tai ovat vaarassa joutua lapsityövoimaksi, myös maaseutualueilla.</p> <p>Päätelmä</p> <p>Komitea siirtää päätelmänsä tekemistä, kunnes se on saanut pyytämänsä tiedot.</p>	
<p>Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevista eurooppalaisesta peruskirjasta 2018 (CM/Rec-ChL(2018)5)</p>	<p>Suomen viranomaiset ottavat huomioon kaikki asiantuntijakomitean havainnot ja suositukset sekä kiireellisesti</p> <p>1. edelleen vahvistavat saamenkielistä opetusta myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, erityisesti myöntämällä pysyvän rahoituksen kielipesille ja aikuiskoulutukselle;</p> <p>3. lisäävät ja parantavat romanikielisten opettajien koulutusta, laajentavat romanikielisen oppimateriaalin tuotantoa ja lisäävät romanikielen opetustarjontaa;</p>	<p>Viranomaisten vahvistettava saamenkielistä opetusta myös saamelaisten kotialueen ulkopuolella.</p> <p>Viranomaisten lisättävä ja parannettava romanikielisten opettajien koulutusta, laajentaa romanikielisen oppimateriaalin tuotantoa ja lisättävä romanikielen opetustarjontaa.</p>
<p>Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti (CommDH(2012)27)</p>	<p>Lesbot, homot, biseksuaalit, transihmiset ja intersukupuoliset henkilöt (LHBTI)</p> <p>108. Ihmisoikeusvaltuutettu on tyytyväinen siihen, että Suomen rikoslaki nimenomaisesti kieltää homofobiset viharikokset, ja kehottaa Suomen viranomaisia laajentamaan kiellon myös sukupuoli-identiteettiä koskeviin viharikoksiin. Lisäksi yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistuksessa on tartuttava syrjintäsuojassa oleviin puutteisiin seksuaalisen suuntautumisen osalta. Suomen viranomaisten on kiinnitettävä erityistä huomiota transihmisten ja intersukupuolisten henkilöiden suojelun parantamiseen. Ihmisoikeusvaltuutettu toteaa, että sukupuolenkorjauksen virallisen tunnustamisen edellytyksistä on poistettava vaatimukset lisääntymiskyvyttömyydestä ja naimattomuudesta ja että sosiaali- ja terveysministeriö aikoo asettaa</p>	<p>Tunnistettava intersukupuolisten lasten erityiset suojelutarpeet ja tartuttava niihin heitä edustavien kansalaisjärjestöjen kanssa.</p>

<p>työryhmän arvioimaan asiaa. Intersukupuolisten henkilöiden, mukaan lukien <u>intersukupuolisten lasten</u>, erityiset suojelutarpeet on tunnistettava ja niihin on tartuttava yhteistyössä näitä ryhmiä edustavien kansalaisjärjestöjen kanssa. Lisäksi hallituksen tulee arvioida, pystyykö valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusyhteys-henkilöiden verkosto koordinoimaan LHBTI-asioita riittävästi eri ministeriöiden välillä vai pitääkö tehtävä antaa nimenomaisesti yhdelle ministeriölle.</p>	
---	--